

SDRUŽENÍ KNIHOVEN
ČESKÉ REPUBLIKY

SDRU_K }

20
19

ROČENKA

**SDRUŽENÍ
KNIHOVEN
ČESKÉ
REPUBLIKY
V ROCE
2019**

Úvod	6
Zpráva o činnosti Sdružení knihoven v roce 2019	7
Revizní zpráva o hospodaření SDRUK za rok 2019	9
Unie zaměstnavatelských svazů	10
Knihovny.cz v roce 2019	14
Činnost odborných sekcí SDRUK	
Sekce pro akvizici (Daniel Bechný, Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje)	18
Sekce pro bibliografii (Eva Svobodová, Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové)	31
Sekce pro historické fondy (Iveta Tichá, Vědecká knihovna v Olomouci)	35
Sekce pro informační technologie (IT) (Tomáš Kubíček, Moravská zemská knihovna)	37
Sekce pro informační vzdělávání uživatelů (Radomíra Kodetová, Krajská knihovna v Pardubicích)	39
Sekce pro PR a marketing (Daniel Bechný, Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje)	41
Sekce pro regionální funkce (Blanka Konvalinková, Krajská vědecká knihovna v Liberci)	44
Sekce pro služby (Ivo Kareš, Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích)	46
Zpráva ze studijní cesty po holandských knihovnách	48
Zpráva ze studijní cesty po skotských knihovnách	54
Knihovny současnosti 2019	61

VÁŽENÉ A MILÉ, VÁŽENÍ A MILÍ!

Rok 2019 byl rokem oslav 100. výročí existence knihovního zákona. Již přes sto let máme zákonnou normu, která přivedla knihovny i do malých městeček a vesnic. Zákon, který nepřinesl jenom rovný přístup k informacím a vzdělávání, ale díky němuž vznikla kulturní centra obcí, která plní svoji roli i v soudobé občanské společnosti. Úvodní slovo pro Ročenku roku 2019 sepisuji v čase pandemie nemoci COVID-19, v čase, kdy knihovny nejsou otevřené instituce, kdy se nekonají žádné kulturní a komunitní akce, kdy knihy nemíří za čtenáři, ale leží v regálech, kdy místa ke spočinutí v knihovnách osiřela a za pulty není knihovníků více. Tedy to, co je naší výkladní skříní, naší značkou a benefitem, to je nyní pryč.

A proč o tom mluvit v ročence roku 2019? Protože je to těch sto let veřejné služby, které naučily knihovny rychle reagovat na to, co je jich okolí potřebuje. V době, kdy celá společnost musela změnit svůj zaběhnutý režim a začít fungovat v režimu nouzovém, se knihovny dokázaly okamžitě zorientovat a spojit a přijít s iniciativou, která otvírá fondy lidem v izolaci, knihovny se zapojily do dobrovolných aktivit, knihovníci šíjí roušky, vyrábí dezinfekci, tisknou ochranné pomůcky na 3D tiskárnách. Knihovny pružně reagují a plní společenskou poptávku. Těší mě to a plní optimismem. Každá doba je nějak něčím mimořádná. A v každé době jsou knihovny tím, o koho se veřejnost může opřít.

Jsem optimistický i stran dalšího vývoje, sepnutí knihovnické obce tu bylo vždy, a tento stav se dnešní situací potvrdil a utužil a jen tak nevypřechá. Jsem zvědavý, jaké projekty a iniciativy z nouzového stavu vzejdou. Vážení, jsem si jistý, že nás čekají zajímavé časy. Jsem rád, že u toho mohu být, jsem rád, že u toho mohu být s vámi.

A teď již směle do čtení informace o činnosti našeho sdružení v roce 2019, který ačkoliv byl jubilejní a výjimečný, tak jsem si jistý, že rok 2020 jej hravě překoná.

S pozdravem a přáním hodně zdraví
RNDr. Tomáš Řehák, předseda rady Sdružení knihoven ČR

Řehák

1919–2019

Rok 2019 byl rokem výjimečným, neboť to byl rok 100. výročí přijetí knihovnického zákona (viz logo), který spustil vlnu zakládání obecních knihoven napříč celým tehdejším Československem. Zřízení knihovny za účelem „**doplňování a prohloubení vzdělanosti všech vrstev obyvatelstva**“ bylo pro obce povinností. A i díky tomuto zákonu má Česká republika dosud tak širokou síť veřejných knihoven, a tu „svoji“ knihovnu má stále mnohá obec.

Toto téma rezonovalo knihovnickými událostmi celého roku; svou pozornost mu věnovala média i veřejnost. Pochopitelně to také bylo stěžejní téma konference Knihovny současnosti.

Na konci roku 2019 mělo Sdružení knihoven ČR (SDRUK) 55 členů. Do sdružení vstoupila Městská knihovna Louny a knihovna Městského kulturního střediska Hostivice. Ze Sdružení naopak vystoupila knihovna španělského Institutu Cervantes v Praze.

Rada SDRUK, od roku 2018 desetičlenná, zvolila na svém prvním jednání v roce 2019 ze svého středu tajemníka SDRUK, stala se jím Mgr. Martina Wolna. V listopadu pak došlo k personální obměně

ZPRÁVA O ČINNOSTI SDRUŽENÍ KNIHOVEN V ROCE 2019

Logo knihovního zákona
Autor: Eva Kotlandová

Rozloučení
s odcházejícími
ředitelkami
RNDr. Jitkou Holáskovou
a PhDr. Zdeňkou
Friedlovou

Rady. Na místo ředitelky Vědecké knihovny v Olomouci nastoupila RNDr. Bc. Ivetta Tichá a zaujala místo odcházející RNDr. Jitky Holákové, na pozici ředitele Krajské knihovny Františka Bartoše ve Zlíně nastoupil Ing. Jan Kaňka, který vystřídal odcházející PhDr. Zdeňku Friedlovou a zaujal její místo v Radě.

Rada pracovala na podobě Memoranda o spolupráci. Toto memorandum, původně plánované jako dvoustranné memorandum SDRUK a SKIP (tedy Svazu knihovníků a informačních pracovníků ČR), nakonec zahrnovalo spolupráci čtyř stran. Zájem o zapojení projevila Asociace knihoven vysokých škol ČR a knihovny sdružené v Asociaci muzeí a galerií ČR. Rada SDRUK tedy připravila toto čtyřstranné memorandum, které bylo slavnostně podepsáno na konferenci Knihovny současnosti.

Rada se samozřejmě věnovala i dalším tématům, a to projektu Knihovny.cz a navázanému projektu Získej, dále přípravě zahraničních studijních cest, nové Konceptci rozvoje knihoven ČR, strategický tým pak chystal strategii Sdružení a tým KKS 2020+ dramaturgii konference Knihovny současnosti.

Podpis Memoranda
o spolupráci

Finanční prostředky byly přijímány a vydávány bezhotovostně přes FIO banka a.s., nebo hotovostně přes pokladnu.

Evidenci hospodaření zajišťovala firma 1. Malešická účetní, která rovněž vypracovala účetní závěrku ke dni 31. 12. 2019.

Daňové přiznání bylo zpracováno a předáno Finančnímu úřadu pro Prahu 1 dne 23. 3. 2020.

REVIZNÍ ZPRÁVA O HOSPODAŘENÍ SDRUK ZA ROK 2019

Výnosy v Kč celkem:	1.074.940,80
Tržby za KKS 2019	611.446,00
Tržby za ostatní semináře	278.350,00
Tržby za zahr. stud. cesty	144,80
Přijaté členské příspěvky	185.000,00
Státní dotace	0,00
Ostatní výnosy	0,00

VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ V ROCE 2019

Náklady v Kč celkem:	872.145,53
Náklady na KKS 2019	333.447,60
Sborník 2019 (dohody)	61.325,00
Náklady na ostatní semináře	252.529,00
Náklady na zahr. stud. cesty	3.116,34
Publikace (Ročenka 2018)	21.101,00
Bankovní poplatky	160,00
Ostatní režijní náklady	178.186,59
Odpisy	22.280,00

Stav vlastního jmění v Kč k 31. 12. 2019	1.088.957,40
---	---------------------

Výsledek hospodaření za rok 2019	202.795,27
---	-------------------

Schválili členové revizní komise:

Ing. Jitka Hladíková, Ing. Radomíra Olšinová, Ing. Michal Kejzar

V Praze dne 23. 3. 2020

UNIE ZAMĚSTNAVATEL- SKÝCH SVAZŮ ČR

Mgr. Jana Linhartová

SDRUK je členem Unie zaměstnavatelských svazů České republiky od roku 2018.

Unie zaměstnavatelských svazů (dále UZS) je jedním z největších zaměstnavatelských svazů v České republice. Sdružuje a zastupuje více jak 12 000 organizací s více jak 770 000 zaměstnanci a má 62 členů. Mezi všemi zaměstnavatelskými svazy má dominantní postavení v oblasti veřejných služeb, jako jsou zdravotnictví, sociální služby, školství, kultura, a neziskového sektoru s přesahem do pojišťovnictví, finančních služeb, průmyslu, stavebnictví a veřejné správy. Je oficiálním připomínkovým místem veškerých legislativních návrhů. Má zastoupení v Radě pro hospodářskou a sociální dohodu – Tripartita (dále RHSD) i ve většině tripartitních pracovních týmů. Spolupracuje se zaměstnavatelskými svazy a mezinárodní organizací na evropské úrovni: European Federation for Services to Individuals (EFSI).

Jejím posláním je formovat a obhajovat společné zájmy svých členů a prosazovat je ve spolupráci s jednotlivými ministerstvy i územní veřejnou správou, dalšími organizacemi zaměstnavatelů i odborových svazů. Přispívá k pozitivnímu řešení vybraných problémů v různých odborných skupinách, komisích, radách vlády apod. Je členem Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů ČR. UZS má 14 pracovních týmů RHSD (tzv. malé tripartity) a její součástí je 28 pracovních skupin. V případě potřeby iniciuje vznik dalších pracovních skupin na příslušných úrovních, případně se podílí na činnosti takovýchto skupin dle zájmu svých členských asociací.

SDRUK je členem UZS od roku 2018 a díky tomu má možnost aktivně připomínkovat legislativní akty a normy, být pravidelně informován o připravovaných novelách a změnách, účastnit se prostřednictvím prezidenta Unie jednání pléna RHSD, tj. prezentovat potřeby a názory jednotlivých sekcí či členských organizací, účastnit se jednání jednotlivých pracovních týmů tripartity pro

zdravotnictví, sociální otázky, kulturní otázky, školství, BOZP, vnitřní trh, daně a pojištění, zaměstnanost, EU. Dále může využít síly a komunikačních kanálů UZS při různých jednáních na úrovni jednotlivých ministerstev, Asociace krajů ČR či Svazu měst a obcí ČR, na půdě obou komor Parlamentu ČR a jejich výborů a dalších klíčových orgánů a institucí. Může využít informací a vlivů, které má UZS v různých odborných skupinách, komisích, radách vlády, participovat na realizovaných projektech a využívat výstupů ze vzdělávacích, analytických a rozvojových aktivit UZS. Díky členství má okamžitý přístup ke všem připomínkovaným normám prostřednictvím webu UZS, může se účastnit jednání pracovních týmů a pléna RHSD a Legislativní rady vlády, využít tiskové zprávy, oficiální stanoviska, otevřené dopisy pod hlavičkou UZS, využít organizaci seminářů, workshopů, kulatých stolů a konferencí na aktuální témata pod hlavičkou UZS a získávat pravidelný informační servis formou elektronického newsletteru.

UZS za hlavní priority v oblasti kultury považuje:

- Navýšení rozpočtu Ministerstva kultury ČR (dále MK) na 1% výdajů státního rozpočtu na kulturu jako veřejnou službu, tzn. bez výdajů na majetkové vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi dle zákona č. 428/2012 Sb.
- Vznik zastřešující právní normy pro oblast kultury (zákon o kultuře).
- Aktualizaci aproximační strategie MK na základě diskuse s odbornou veřejností a její následné schválení vládou ČR a její důsledné naplňování.
- Vytvoření zvláštní snížené sazby DPH na kulturu na úrovni 5 %.
- Vytvoření Programu státní podpory investic pro kulturu a pro provoz muzeí a galerií.
- Navýšení prostředků v programu státní podpory Kulturních aktivit.
- Legislativní úpravu a finanční podporu zpřístupnění kulturního dědictví v digitální podobě pro vědu, vzdělávání i širokou veřejnost.

- Vznik programu Podpory vzniku zaměstnaneckých míst v NNO v kultuře.
- Novelizaci autorského zákona (zavedení spravedlivé náhrady za výpůjčku pro nakladatele a zvýšení náhrady pro autory).
- Vyjednání výjimek pro kulturní oblast v implementaci pravidel ochrany místních pracovních trhů dorovnáváním minimální mzdy platné v místě výkonu práce.
- Podporu naplňování Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2017 až 2020.
- Podporu rehabilitace kulturní edukativní činnosti jako integrální součást vzdělávacích systémů v ČR a vyzývá MK a MŠMT k bližší spolupráci v této oblasti.

Členové UZS ČR v oblasti kultury:

- Asociace hudebních festivalů
- Asociace muzeí a galerií České republiky, z.s.
- Asociace nezávislých divadel ČR, z.s.
- Asociace profesionálních divadel ČR
- Asociace symfonických orchestrů a pěveckých sborů ČR
- Česká asociace festivalů, z.s.
- Rada galerií ČR
- Sdružení knihoven České republiky
- Svaz českých knihkupců a nakladatelů, z.s.
- Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR

Jednání s UZS se za SDRUK zúčastňuje její předseda RNDr. Tomáš Řehák nebo Radou SDRUK pověřená osoba. Informace pro SDRUK z UZS zprostředkovává asistentka prezidenta UZS Michaela Urbanová. Komunikaci pro členy SDRUK zajišťuje Veronika Chruščová.

V roce 2019 iniciovala UZS vznik pracovní skupiny MŠMT a MK s cílem připravit Memorandum o spolupráci mezi resorty MŠMT a MK. Pracovní skupina se v roce 2019 sešla dvakrát. Zástupci SDRUKu dostali možnost vystoupit na konferenci ŠKOLSTVÍ 2020 s příspěvkem „Škola hrou s knihovnou“ a představit velký poten-

ciál knihoven pro spolupráci knihoven a škol https://www.uzs.cz/soubory/1571728222_skolstvi-2020--.pdf.

V roce 2020 by mělo proběhnout podepsání Memoranda o spolupráci mezi resorty MK a MŠMT a na konferenci KULTURA 2021 by měl předseda SDRUKu představit novou Koncepci rozvoje knihoven.

KNIHOVNY.CZ V ROCE 2019

PhDr. Iva Zadražilová,
PhDr. Martin Krčál

Portál Knihovny.cz již třetím rokem poskytuje jednotný přístup ke službám českých knihoven. Umožňuje svým uživatelům nejen vyhledávat v katalogích zapojených knihoven z jednoho místa, ale zároveň jim zpřístupňuje další důležité zdroje. Vyhledávat lze i v odborných zahraničních zdrojích dostupných přes EBSCO Discovery Service. Kromě vyhledávání si mohou uživatelé spravovat své čtenářské účty v zapojených knihovnách, zobrazovat si citace nebo podobné dokumenty. Pravidelně připravujeme tzv. inspirační seznamy. Ty pomáhají čtenáře navést na zajímavé zdroje zaměřené na konkrétní osobnost nebo téma, přičemž sledujeme aktuální výročí a události, trendy a zájmy uživatelů. V loňském roce se realizovala také integrace služby Získej, která by měla být spuštěna v prvních měsících roku 2020. V současnosti se dokončuje integrace platební brány pro tento systém.

Knihovny.cz jako náhrada za JIB

K 31. 12. 2019 byl ukončen provoz Jednotné informační brány (JIB) a portál Knihovny.cz se stal jeho nástupcem. V této souvislosti Knihovny.cz převzaly službu poskytování záznamů pomocí Z39.50. Přesunuto bylo také SFX, které nově funguje na sfx.knihovny.cz. Problémem byla absence fondů z univerzitních knihoven, což se podepisuje zejména na potřebách MVS. Proto jsme připravili webový nástroj <https://promvs.knihovny.cz>, jenž umožňuje prohledávat fondy vybraných českých a zahraničních univerzit.

Zapojování knihoven

Díky zapojení Krajské knihovny v Pardubicích jsou v tuto chvíli zapojeny všechny krajské knihovny. Do portálu Knihovny.cz se nově přidala více než desítka knihoven z různých krajů. Zapojování knihoven je technicky a časově náročný proces, který vyžaduje nejen součinnost s knihovnami, ale také s dodavateli knihovních systémů. Zpracování metadat komplikuje kvalita záznamů z knihoven. Zde jsme se snažili optimalizovat deduplikaci tak, aby bylo co nejvíce záznamů propojeno, nicméně i tak je množství duplicit vysoké. Zpracování dat by výrazně pomohlo, kdyby knihovny

důsledně přebíraly záznamy ze SK ČR nebo projektu CENTRAL, pokud je to možné, a při katalogizaci důsledně dodržovaly katalogizační pravidla. Díky všem těmto problémům přibývají nové knihovny, kterých je nyní 45, jen velmi pozvolna. Přehled nových knihoven zařazených na portál včetně jejich medailonků a fotografií je k dispozici na webové stránce <https://zapojene.knihovny.cz>, kterou jsme vytvořili pro zviditelnění zapojených knihoven. Dobrou zprávou je, že se na konci roku podařilo dokončit rozhraní pro zapojení nových verzí systému Koha, který nyní testujeme v knihovnách v Ústí nad Orlicí a České Třebové. Slibujeme si od něj rychlejší zapojování knihoven, které využívají aktuální verzi systému Koha.

Webová stránka zapojených knihoven do portálu obsahuje všechny nové knihovny připojené v roce 2019

Pro nově zapojené knihovny (a nejen pro ně) stále organizujeme bezplatná školení. Knihovníci nemusí nikam jezdit, stačí, když si udělají jedno dopoledne čas a Iva Zadražilová za nimi do knihovny přijede. V rámci tří hodin jim představí novinky na portálu, ukáže různé typy a triky v jeho používání a hlavně – knihovníci budou mít možnost vyzkoušet si vyhledávání a práci s čtenářským účtem přímo na počítačích. V roce 2019 proběhlo celkem 23 školení, kterých se zúčastnilo téměř 500 knihovníků.

Optimalizace infrastruktury a nové funkce

Věnovali jsme se také rozvoji technického řešení. Jednou z častých výtek bylo, že odezva portálu při vyhledávání je příliš dlouhá. V průběhu léta jsme tedy provedli úpravu infrastruktury, optimalizaci funkcí zaměřenou především na zrychlení vyhledávání a odezvy portálu. Rozhodli jsme se také pro migraci na novou verzi systému VuFind. V roce 2019 proběhly vstupní analýzy a v současnosti přechod připravujeme. Celý proces by měl být dokončen na konci roku 2020. Naší strategií bude držet se oficiálního vývoje VuFindu a využívat jeho standardní funkce a nástroje, které už obsahují většinu funkcí, kterými jsme portál vybavili. Díky tomu by v budoucnu mohly migrace probíhat jednodušeji. Z dalších novinek stojí za zmínku ještě nasazení Bibliolinkeru pro podporu funkce zobrazování podobných dokumentů. Tento nástroj zajišťuje, že uživatelé nebudou jako podobné dokumenty doporučována jiná vydání stejných děl. Prováděly se též úpravy v deduplikacích pro neúplné záznamy.

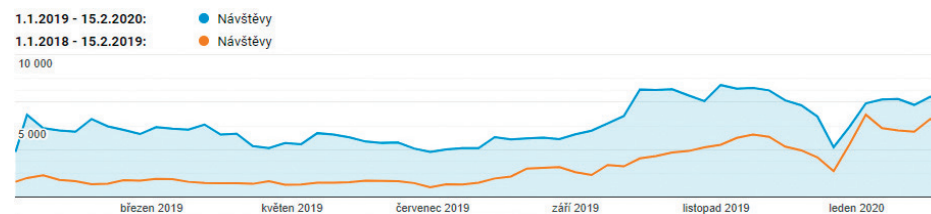
Informační kurátorství nad portálem

Portál ale není jen o technických nastaveních a knihovnách. Začíná se stále více ukazovat, že pro uživatele může být velmi zajímavý obsah, který portál nabízí. Vzhledem k obrovskému množství dokumentů je však zapotřebí obsah předem vybrat a nabídnout tak ucelenou sbírku dokumentů, která se týká třeba konkrétního autora, události nebo tématu. Protože jsme si v roce 2019 připomínali 30. výročí sametové revoluce, rozhodli jsme se vytvořit samostatnou stránku, která by nabídla obsah spojený s tímto významným milníkem našich dějin. Do přípravy stránky se zapojili kolegové z různých oddělení Moravské zemské knihovny a výsledky našeho společného úsilí je možné zhlédnout na adrese <https://1989.knihovny.cz>. Pozitivní je, že portál získal značný ohlas zejména u odborné knihovnické veřejnosti, a rádi bychom se touto činností zabývali i nadále. V letošním roce jsme s kolegy pečujícími o digitální knihovnu MZK (Digitalniknihovna.cz/mzk) vybrali výročí 350 let od úmrtí Jana Amose Komenského, které plánujeme

zpracovat obdobně. Činnost v oblasti tvorby inspiračních seznamů nově koordinujeme s jinými odděleními MZK a sledujeme zájem knihoven podílet se na jejich přípravě.

Propagace portálu

Jedním z hlavních cílů pro letošní rok je kromě dokončení migrace na novou verzi VuFindu také propagace a příprava marketingového plánu. Již v loňském roce jsme ve spolupráci se SKIP a AV ČR připravili v rámci projektu VISK propagační kampaň. Připravena byla i bannerová kampaň na Seznam.cz a na Youtube kanálu Knihovny.cz jsme zpřístupnili dvě propagační videa. Na rok 2020 byl podán do VISKu projekt, díky němuž bude moci proběhnout bannerová kampaň na Googlu a propagace na Facebooku. Kromě toho prezentujeme portál na všech významných knihovnických konferencích v ČR. Aktivita v oblasti marketingu vedly k vyšší návštěvnosti portálu oproti roku 2018, což je patrné z přiloženého grafu. Potenciál portálu nebyl ještě zdaleka naplněn a v nadcházejícím roce proto budeme usilovat o výrazné navýšení počtu spokojených uživatelů.

Portál Knihovny.cz je projektem českých knihoven a rádi bychom vám touto cestou poděkovali za jeho podporu. Jsme rádi, pokud jej sami používáte, a ještě raději, když o něm říkáte svým uživatelům a ukazujete jim funkce, které mohou při vyhledávání informací a informačních zdrojů použít.

Srovnání návštěvnosti
v roce 2018 a 2019

SEKCE PRO AKVIZICI

Předseda:
Mgr. Daniel Bechný

28. celostátní akviziční seminář

(10. října 2019 v Havlíčkově Brodě)

Bc. Denisa Szaffnerová, Mgr. Daniel Bechný

28. celostátní akviziční seminář¹ se uskutečnil v budově Staré radnice v Krajské knihovně Vysočiny (KKV). Úvodní slova semináře tradičně patřila Markétě Hejkalové, ředitelce 29. podzimního knižního veletrhu, a Jitce Hladíkové, ředitelce Krajské knihovny Vysočiny. Bienální forma zapříčinila asynchronní podobu pořadí semináře a moderování akce se ujala Anděla Prchlíková ze Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje. Seminář byl rozdělen do čtyř bloků.

Kateřina Polomská z Knihovny AV ČR, v. v. i., zahájila blok první příspěvkem **DDA jako další způsob akvizice literatury v Knihovně AV ČR**. Knihovna AV ČR, v. v. i., je veřejnou výzkumnou institucí a její oddělení akvizice má na starost nákup a výběr českých a zahraničních tištěných monografií a periodik a českých a zahraničních elektronických knih dle profilu fondu knihovny. Nákupy e-knih se v KNAV rozhodli v říjnu 2018 rozšířit o novou metodu Demand driven acquisition (DDA) od firmy ProQuest. Jde o agregátorskou platformu a moderovanou verzi. V současnosti se jedná o významný nástroj akvizice, který doplňuje ostatní způsoby nákupu publikací a stává se jedním z důležitých pilířů akvizice informačních zdrojů do fondu KNAV.²

S referátem **Akviziční výjezdy MKP do zahraničí** navázal Michael Fiala z Městské knihovny v Praze. Akvizice knih v MKP pracuje s rozpočtem na nákup knih v rozmezí 16–20 milionů Kč. V roce 2018 bylo pořízeno cca 100 000 nových knihovních jednotek. Cizojazyčná literatura v MKP je doplňována pomocí darů, nákupu, grantů a PV. V roce 2018 získali 5 500 svazků (z toho 3 000 nakoupili za cca 700 tis. Kč). Akviziční zahraniční výjezdy slouží k nákupu knih na veletrhu, ale i k návštěvám přidružených literární akcí a návštěvám knihoven. Přednášející představil čtyři inspirativ-

ní zahraniční výjezdy, které osobně absolvoval v posledních dvou letech:

- Bologna Children's Book Fair 2018 – největší knižní veletrh se zaměřením pro děti v Evropě,
- Międzynarodowe Targi Książki w Krakowie 2018 – největší knižní veletrh v Polsku,
- Leipziger Buchmesse 2019 – druhý největší veletrh v Německu,
- Frankfurter Buchmesse – největší knižní veletrh na světě.

První blok uzavřela Michaela Hanousková z Masarykovy univerzity a pověděla nám o **Akvizici publikací pro uživatele se zrakovým postižením**. Univerzitní knihovna pro studenty se specifickými nároky (Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky MU)³ je od roku 2000 speciální knihovnou, zřízenou MU jako součást knihoven MU s funkcí veřejné knihovny a digitálního i hmatového vydavatelství. Služby poskytují nejen slabozrakým, ale i uživatelům nevidomým, s poruchou jemné motoriky rukou a jiných znevýhodnění. Potřeba speciálních formátů odborných publikací pro zrakově postižené mimořádně ztěžuje akvizici. Elektronické kopie tvoří hlavní část fondu. Akvizice elektronických zdrojů prakticky znamená, že si publikace musí vyrobit. Další a stěžejní částí fondu jsou hmatové tisky. Zajímavá je třetí část fondu – tzv. hybridní knihy (multimediální dokumenty pro sluchově i zrakově postižené). V prezentaci byly rozebrány statistiky složení fondu a objemu digitalizace, byly upřesněny legislativa a způsob financování služeb. Pro interní čtenáře jsou služby zdarma, pro externí čtenáře jsou zpoplatněny. Partnery knihovny jsou Nakladatelství MU a analogická pracoviště jiných vysokých škol, fakultní ediční střediska, jednotliví vyučující, externí nakladatelé a jednotliví autoři.

V dalším bloku jsme se podívali s Vladimírou Perlovou z Mendelovy univerzity v Brně na **Nákup knih na MENDELU veřejnou zakázkou – přehled od roku 2016**. Vedoucí ústřední knihovny (ÚVIS)⁴ navázala na příspěvek z minulého akvizičního semináře 2016 a prezentovala úspory a metody, které vznikají tím, že nakupují veřejnou

1/ Bienální forma zapříčinila asynchronní podobu číslování pořadí konání semináře a knižního veletrhu. Zároveň se na akci projevilo i prolínání se seminářem Caslin 2019. Z toho důvodu došlo i k několika přesunům v plánovaném programu.
2/ Doporučujeme k prostudování článek přednášející uveřejněný na následujícím odkazu: https://www.lib.cas.cz/casopis_informace/nova-sluzba-knav-demand-driven-acquisition/

3/ Viz: <https://www.teiresias.muni.cz/cz/knihovna-a-vydavatelstvi>
4/ Viz: <http://uvis.mendelu.cz/uvis-o-ustavu>

zakázkou. Princip nákupu na MENDELU je stále stejný, od září 2019 byla zrušena povinnost vložit nabídku ověřenou elektronickým podpisem a upraveny obchodní podmínky. Ze získaných dat modulu Veřejné zakázky jsou schopni vyčíslit každoroční úspory. Úsporu vyjádřenou v částkách i procentech vypočítávají pomocí vzorečku: předpokládaná hodnota zakázky – (vysoutěžená hodnota zakázky + předpokládaná hodnota knih, na které nebyla podána nabídka). V MENDELU nesoutěží vše, v odůvodněných případech nakupují i přímým nákupem. Modul Veřejné zakázky na nákup knih a časopisů splňuje všechny formální náležitosti pro nákupy financované z evropských strukturálních fondů. Na MENDELU se nákup kombinací veřejné zakázky (z důvodu doložené úspory) a přímého nákupu osvědčil.

Textová analýza záznamů kvalifikačních prací byla předmětem zkoumání Antonína Pokorného z Knihovny Univerzity Palackého v Olomouci. Na UPO s osmi fakultami je velký rozptyl oborů (cca 100 kateder a ústavů, 270 studijních programů, 2 000 akademiků, 20 000 studentů). Pro zlepšení akvizice a získávání relevantnějších podkladů pro akvizici (požadavky a podklady od fakult nestačí) se v knihovně rozhodli vytvořit vlastní systém a využít a vyselektovat data z bibliografických záznamů závěrečných kvalifikačních prací UPO ve STAGu (anotace, klíčová slova, seznam doporučené literatury). Na jaře 2019 analyzovali⁵ získaná data z filozofické fakulty za rok 2017–18 (cca 1 100 prací). Výstup, exportovaný do formátu MS Excel, poskytuje akvizitérům slovní spojení podle počtu výskytnů. Na jeho základě se snaží doplňovat fond. Zda systém přináší užitek, budou moci zhodnotit až po delším fungování. Jsou rozhodnutí pracovat na prezentaci výsledků, systém dál rozvíjet a rozšířit o další fakulty a časové úseky.

Ze semináře Caslin 2019 dorazil i Tomáš Kubíček z Moravské zemské knihovny v Brně, aby nám v příspěvku **Projekt Cizojazyčná literatura jako základ systematického doplňování knihovních fondů** prozradil, co vše se v projektu doposud odehrálo. Proble-

5/ Využili k tomu algoritmy vytvořené na základě programovacího jazyka R, specializované ho právě na statistickou analýzu dat.

matika práce s cizojazyčnou literaturou v knihovnách se dostala do koncepčních vládních materiálů v Konceptu rozvoje knihoven ČR na léta 2011–2015. Koncepte v jedné ze svých priorit stanovila akvizici knihovních fondů pro potřebu rozvoje jazykových dovedností obyvatel a v jazycích národnostních a etnických menšin. Po provedení průzkumu zájmu knihoven o práci s cizojazyčnou literaturou se v letech 2011–2015 z prostředků Ministerstva kultury podařilo realizovat pilotní projekt doplňování zahraniční literatury do fondů knihoven v ČR a v letech 2014–2015 proběhl 2. ročník projektu. Byl nastaven systém 54 regionálních center ve všech správních krajích, která budou spravovat tyto akvizice. Garantem projektu je Moravská zemská knihovna v Brně. Ředitel MZK v prezentaci poskytl údaje z průzkumu doplňování cizojazyčné literatury 2013, z analýzy výpůjček knih získaných v projektu CJL za léta 2016 a 2017 a z průzkumu zájmu čtenářů. Na základě uvedených zjištění je založena i příprava metodiky pro práci s cizojazyčnou literaturou. Přípravovaná metodika by měla knihovníky navést jak a na jakých principech budovat fond zahraniční literatury v knihovně.

V třetím, komerčním, bloku se tradičně představilo několik partnerů z řad nakladatelů a dodavatelů dokumentů do knihoven. Nejprve za Fortuna Libri Publishing s.r.o. vystoupila Hedvika Křišťová Mojžíšová, s příspěvkem **Fortuna Libri, nakladatelství, které knihám rozumí**. Nakladatelství s téměř 30letou tradicí na knižním trhu nabízí pestrou žánrovou paletu knižních titulů. Preferuje současné české autory, ale nezapomíná ani na překladovou literaturu. Ředitelka nakladatelství pro Českou republiku nejprve zmínila historii nakladatelství a pak podrobně představila produkci nakladatelství (romány pro ženy, historické romány, dětské knihy, 3D knihy s virtuální realitou, praktické příručky, populárně naučnou literaturu – zdraví, historie, kuchařky, vztahy, pro milovníky zvířat) a chystané tituly.⁶

Význam a udržitelnost tradiční distribuce literatury v současnosti připomněl Jozef Gross, SLOVART-G.T.G. Na úvod si připravil a okomentoval zajímavé statistické údaje z oblasti evropského

6/ Pro knihovnu si připravila i zajímavou akci. Knihovně nakladatelství nabídlo slevu 40 % z maloobchodní ceny.

knižního trhu ve formě grafů a tabulek: porovnání prodeje v roce 1989 ve „východním bloku“, objem prodaných knih v Evropě 2006–2016, objem prodaných i vydaných knih v Evropě podle zemí, rozdělení prodaných titulů podle zaměření, prodej podle typu nosiče atd. Evropa si drží v rámci knižního průmyslu silnou pozici: 7 z 10 světových vydavatelských skupin sídlí v Evropě, nejdůležitější světové veletrhy se konají v Evropě. Do toho vstupují distributoři, jako je právě společnost SLOVART-G.T.G., s.r.o. Kromě dodávání odborné zahraniční literatury (tištěné knihy, elektronické knihy, periodika) bez omezení zemí původu, vydavatelství a data vydání firma zajišťuje rešerše, výstavy a prezentace odborných publikací. Společnost nabízí „akční/zvýhodněné“ ceny nových titulů, osobní přístup, rychlost vyřízení požadavků.

Představení nakladatelství Masarykovy univerzity, jeho struktura produkce, digitální čítárny Munispace a novinek se ujal Marek Konečný z nakladatelství Masarykovy univerzity Munipress. Nakladatelství je jedním z nejvýznamnějších odborných nakladatelství v České republice. Každý rok vydá více než 400 titulů odborných a populárně naučných knih; vydává také 54 odborných časopisů. Plní funkci vydavatelství Masarykovy univerzity a zároveň vydává knihy tuzemských i zahraničních autorů, kteří na univerzitě nepůsobí. Zaměřuje se na odbornou literaturu, a to vědeckou i populárně naučnou. Rukopisy všech publikací procházejí recenzním řízením, takže v nakladatelství ručí za jejich odbornou kvalitu a důvěryhodnost. V produkci nakladatelství jsou prodejné, neprodejné a open access dokumenty. Pan Konečný představil digitální čítárnu MU Munispace⁷ (s cca 800 elektronickými tituly).

Pro knihovny jsou jistě zajímavé dva chystané projekty:

- distribuce neprodejných titulů přes Munishop⁸,
- zpřístupnění dat z Munispace pro knihovny.

7/ <https://munispace.muni.cz/library>
8/ <https://munishop.muni.cz/kontakt>

Poslední blok odstartoval Martin Lipert ze společnosti Team library s příspěvkem **Akviziční portál Team library**. Akviziční portál této firmy je alternativním nástrojem pro akvizitery. Časově i procesně jim usnadňuje aktualizaci knihovního fondu, výběr a nákup knih na jednom místě. Agreguje české nejvýznamnější distribuce do jednoho katalogu (v současnosti sedm dodavatelů) a usnadňuje např. vyhledávání titulů napříč celým trhem, analytické přehledy, kontrolu již zakoupených titulů přímo v katalogu, rozpočtů, interní komunikaci a mnoho dalšího. Aplikace je plně webová, nezávislá na jakémkoli knihovním systému a zdarma k dispozici pro všechny knihovny. Martin Lipert dále představil koncept, jak v Team library vidí akvizici na základě dvouleté zkušenosti. Zamyslel se nad multiplicitním výskytem jednotlivých titulů v nabídce e-shopů a distribucí, půjčovností titulů na základě analýzy dat z knihoven na systému Koha a nad zjednodušením cesty od požadavků čtenářů na nákup publikací přímo k akvizitérovi. Portál proto kromě jiného nabízí zabudovaný obousměrný proces doporučování chtěných knih ze strany uživatelů, sbírání informací skrz celou knihovnu, ušetření administrativy, urychlení zpracování. Snaží se směřovat knihovnu, aby efektivněji pracovala se svým časem.

Konkurenční řešení, **Akviziční modul Centák**, představil Jiří Šilha, Tritius Solutions a.s. Centák (název vznikl na základě zkrácení sousloví: centrální akvizice) optimalizuje a usnadňuje nákupy knih pro knihovny. Centrální akvizice respektuje nasmlouvané obchodní podmínky mezi knihovnou a distributorem a objednávky i faktury jsou vždy přímo mezi knihovnou a distributorem. Zapojení distributorů (v současnosti dva distributoři – Euromedia, Albatros) poskytují výhodné základní obchodní slevy pro všechny knihovny. Toho mohou využít zejména malé knihovny, které nemají nasmlouvané vlastní obchodní podmínky. Jiří Šilha přijel na seminář se zásadní informací, že modul Centák se již stal součástí knihovního systému Tritius a díky sjednocení uživatelského prostředí je umožněna jednodušší akvizice na základě přímého propojení knihovního systému se systémem distributorů. V současnosti ve firmě

jednají s dalšími distributory. V prezentaci ukázal funkce Centáku, práci s košíkem, možnost zadávání jednotlivých lokací už při ob-
jednávce. Centák je k dispozici v rámci systému Tritius zdarma.

Na závěr semináře Daniel Bechný poděkoval pořadatelům z KKV, všem přítomným a přednášejícím za účast. Připomněl, že systém konání seminářů bude bienální (další až v roce 2021). Jitka Hladí-
ková všechny pozvala na tradiční Listování a 29. podzimní knižní veletrh s bohatým doprovodným programem.

Shrnutí zajímavých odkazů k tématům semináře:

POLOMSKÁ, Kateřina. Nová služba KNAV – Demand-driven acqui-
sition. Informace [online]. 2019, č. 2 [cit. 2020-01-27]. ISSN 1805-
2800. Dostupné z: [https://www.lib.cas.cz/casopis_informace/
nova-sluzba-knav-demand-driven-acquisition/](https://www.lib.cas.cz/casopis_informace/nova-sluzba-knav-demand-driven-acquisition/)

Duha: informace o knihách a knihovnách z Moravy. Roč. 32, 2018,
zvláštní číslo 5 Současné překlady zahraničních literatur. 56 s. ISSN
0862-1985. Dostupné z: [https://duha.mzk.cz/sites/duha.mzk.cz/
files/souboryredakce/Duha_2018_V_sazba__06_online.pdf](https://duha.mzk.cz/sites/duha.mzk.cz/files/souboryredakce/Duha_2018_V_sazba__06_online.pdf)

MACHKOVÁ, Zdenka. Projekt Cizojazyčná literatura. Duha: Informa-
ce o knihách a knihovnách z Moravy [online]. 2017, 31(1) [cit. 2020-
01-30]. ISSN 1804-4255. Dostupné z: [http://duha.mzk.cz/clanky/
projekt-cizojazyzna-literatura](http://duha.mzk.cz/clanky/projekt-cizojazyzna-literatura)

Porada knihoven s povinným výtiskem a nabídkovou povinností

Bc. Denisa Szaffnerová, Mgr. Daniel Bechný

Porada se konala 7. 11. 2019 v Národní knihovně ČR v Praze a zúčastnilo se jí 30 osob. Program byl poměrně nabitý a po při-
vítání všech účastníků jej odstartoval Zdeněk Matušík z Národní
knihovny ČR s příspěvkem **eDepozit, Trojnovela, návrh legislativní
úpravy „e-pv“**. Zdeněk Matušík ve zkratce připomněl historii
pokusů o legislativní úpravu povinných výtisků on-line elektronic-
kých publikací. Současný vládní návrh, který byl schválen
4. listopadu 2019, byl vnitřně konzultován a připomínkovan v dub-
nu roku 2019. NK ČR opakovaně požadovala zakotvení možnosti
tisku při zpřístupňování e-PV, byť omezené, a aby se do obecné
úpravy předmětu povinného výtisku poněkud zasáhlo, aby tam
nebyla vazba na pojem dílo autorského zákona, protože mnohé
publikace neobsahují díla jako taková, a aby byla aspoň vyjmuta
pro audiovizuální díla, protože u e-publikací může jít o multimé-
dium, které nějakou sekvenci audiovizuálního díla obsahuje.
Nic z toho nebylo realizováno. Dne 21. května 2019 byl tento návrh
komentován na zasedání UKR Mgr. J. Klusoněm z Odboru literatury
a knihoven MK. Tam byla výrazně ustanovena souvislost návrhu se
zpřístupňováním děl na základě rozšířené kolektivní správy. V ná-
vrhu se také upravuje znění současného § 9 odst. 2 písm. f o NK ČR
v knihovním zákoně, aby NK ČR měla oprávnění uzavírat jménem
knihoven smlouvy s kolektivními správci a platit odměny za užití
předmětů ochrany podle zvláštního právního předpisu knihovnamí
v systému knihoven. Bylo zdůrazněno, že jde o minimalistickou
variantu novely (ve smyslu zásahu do současné úpravy). Po kvě-
tném meziresortním připomínkovém řízení byl v září ministerský
návrh předložen k projednání a 4. listopadu 2019 byl na jednání
vlády schválen. Následně bude předložen Poslanecké sněmovně.
Předpokládaná platnost této novely je 1. 1. 2022. V novele jsou
zavedeny a upřesněny nové pojmy týkající se e-PV neperiodických
publikací a e-PV periodického tisku (např. pojem „pořízení“).⁹

⁹ / Veškeré podstatné
změny a upřesnění
zpřístupňování e-PV
jsou velmi kvalitně
zpracovány a přehledně
zvýrazněny v prezentaci
Zděňka Matušíka, která
je přístupná rovněž
na stránkách [www.
sdruk.cz](http://www.sdruk.cz) pod sekci
akvizice.

Webarchiv je řešen v novém ustanovení v novele zákona č. 257/2001 Sb., § 9 odst. 2 písm. c), v němž tedy NK ČR zabezpečuje sběr, uchovávání a zpřístupňování vybraných informací, které jsou volně dostupné na území České republiky prostřednictvím služeb informační společnosti, a pořizuje databázi těchto informací, k jejímž vytěžování a zužitkování jsou oprávněny: Moravská zemská knihovna v Brně, Vědecká knihovna v Olomouci, Městská knihovna v Praze, Parlamentní knihovna, knihovna Národního muzea v Praze, Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana a krajské knihovny.

Při výkonu této činnosti NK ČR odpovídá za obsah informací, včetně informací vyhledaných z vlastní iniciativy, v rozsahu, ve kterém odpovídá poskytovatel služby informační společnosti za ukládání obsahu informací poskytnutých uživatelem (bude souviset s GDPR).

Předpokládá se vydání prováděcích vyhlášek k zákonům č. 37/1995 Sb. a č. 43/2000 Sb., v současnosti jsou zadány materiály na úrovni tezí. V materiálu se řeší finanční a personální zajištění (též usnesení – II/2). Výdaje, které nutně vzniknou v souvislosti s aplikací nové právní úpravy (a to výdaje osobní i výdaje věcné včetně investičních nákladů), budou hrazeny v rámci schválených výdajových limitů MK. Potřebný počet zaměstnanců zajistí Národní knihovna České republiky v rámci limitu přepočteného počtu zaměstnanců a limitu výdajů na platy, tyto limity tedy nebude nutné navyšovat. V důvodové zprávě se doslova uvádí, že Národní knihovna provede podle potřeby nezbytnou vnitřní reorganizaci, zahrnující například implementaci nástroje umělé inteligence pro částečně automatizovanou katalogizaci a převedení některých zaměstnanců na nové činnosti, vyplývající z nové právní úpravy.

Hanuš Hemola z Národní knihovny ČR vystoupil s příspěvkem na téma kontroly Nejvyššího kontrolního ústavu (NKÚ) v NK ČR. Kontrola proběhla jak v NK ČR Praha, tak i v MZK Brno. Cílem NKÚ

bylo prověřit, zda příspěvkové organizace Národní knihovna České republiky a Moravská zemská knihovna v Brně hospodaří s majetkem a peněžními prostředky státu účelně, hospodárně a v souladu s právními předpisy. Hanuš Hemola se po úvodu především zaměřil na informace o tom, jak se kontrolní orgány dívaly na odborné knihovnické činnosti a na práci s fondem a povinným výtiskem. Kontrola začala v říjnu 2018 a v době prezentace byla akce v neukončeném stavu. NK ČR dostala v průběhu kontroly 15 písemných žádostí o poskytnutí dokumentů a odpovědí. Prověřovala se např. zřizovací listina, vnitřní předpisy, ekonomicko-správní agenda, základní dokumenty pro knihovnické činnosti. Kontrolované období bylo 2015 až 2017 (plán), dle aktuální potřeby kontrolorů bylo rozšiřováno až do roku 2018. V pracovně náročném období odborní pracovníci absolvovali desítky hodin práce při dohledávání podkladů a komentování dotazů pracovníků kontrolního úřadu. Při kontrole knihovnické činnosti byly v 1. kole předkládány schválené plány revizí knihovního fondu, protokoly z revizí, seznamy úbytků, přírůstkové seznamy, statistické výkazy KULT, případně další statistická hlášení. Požadavky byly pak rozšířeny na předkládání konkrétních plánů odborných činností, koncepcí, strategií, jejich plnění, doložení členství NK v mezinárodních organizacích. NKÚ se opírala také o srovnávací analýzu NK s dalšími evropskými národními knihovnami.¹⁰ Kontrolovány byly plány akvizice, plány digitalizace, procesní analýzy, sestavy jednotlivých odborných činností, zařazení jednotlivých pracovníků a jejich finanční ohodnocení ve vztahu k NSP. NK ČR musela doložit a komentovat rozsah (kvantitu) povinného výtisku jak periodik, tak neperiodik, všechny procesy následného knihovnického zpracování až po finální uložení včetně kontroly všech dokladů a evidencí, plnění povinnosti vydavatelů, kontrolu vymáhání neodevzdaného povinného výtisku. NKÚ vyžadoval doložit průkazný systém upomínání neodevzdaných PV, zda je vymáhání prováděno prostřednictvím správního řízení či soudního řízení.

¹⁰/ Viz článek A. Knolla dostupný z: <https://knihovnarevue.nkp.cz/archiv/2019-1/knihovny-a-informace/postaveni-narodni-knihovny-ceske-republiky-a-jejich-srovnani-s-dalsimi-vybranymi-evropskymi-narodnimi-knihovnami>

NKÚ postrádal kodifikaci pracovních postupů na úrovni interních předpisů. Některé výstupy kontroly považuje Hemola za dobře využitelné pro fungování NK ČR v budoucnosti. Podle § 27 zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu v aktuálním znění, Národní knihovna ČR podala námitky vedoucímu skupiny kontrolujících. Námitce ve věci práce s PV nebylo vyhověno. Proběhlo odvolání ve stejné věci ke Kolegiu NKÚ a odvolání bylo opět neúspěšné. Kontrola a konečná zpráva není dosud ukončena, máme pouze průběžné informace a „namítaný“ návrh.

V předběžném návrhu zprávy NKÚ je v oblasti PV pro NK ČR uloženo toto opatření:

NK ČR připraví interní dokument (metodiku/návod), který stanoví přesně postup upomínání a vymáhání PV (počet telefonických/písemných upomínek realizovaných přímo pracovištěm PV, doporučený dopis GŘ, správní řízení, soudní řízení).

Pro knihovnu není problémem již dobře zaběhnutou vnitřní praxi popsat v metodice, ale zavedení přesných postupů a úřadu pro vymáhání PV předpokládá jistou pracovní a finanční náročnost, kterou se v NK ČR chystají propočítat a případně žádat o navýšení financí a pracovní kapacity. NK ČR v souvislosti s předpokládanými závěry NKÚ požádá Ministerstvo kultury o výklad zákona č. 37/1995 Sb., bude se zejména jednat o výklad § 1, odstavců 1 a 2.

Po hlavních prezentacích kolegů Matušíka a Hemoly se přistoupilo k jednotlivým příspěvkům a diskuzím týkajících se dalších témat, kterým jsme se na poradách rozhodli pravidelně věnovat (akviziční praxe, komunikace s nakladateli, speciální dokumenty).

Z akviziční praxe se Anděla Prchlíková ze SVK PK zaměřila na téma **Univerzity a neprodejné publikace**. Podala užitečné informace k získávání neprodejných titulů (UTB Zlín) a poskytla k dalšímu využití materiál od jednotlivých fakult UTB Zlín **Návrh na zařazení publikace do Edičního plánu pro rok 2019**. Dále uvedla, že např.

Masarykova univerzita některé neprodejné tituly zařazuje zdarma do svého e-shopu. Požádala o zpětnou vazbu a na toto téma probíhala diskuze a výměna užitečných zkušeností.

Pro zlepšení komunikace s nakladateli představila Gabriela Filipová z Moravskoslezské vědecké knihovny v Ostravě (MSVKO) **Návrh webové stránky**, přesněji řečeno si vzala za úkol přípravu textu na webové stránky s informacemi pro nakladatele o jejich nabídkové povinnosti a povinnosti odevzdání povinného výtisku. Připomínky k jejímu návrhu webové stránky¹¹ jsme probrali. Dalším předmětem diskuze bylo rozhodování o tom, jak budou stránky vypadat. Ve hře jsou dva návrhy: zveřejnění připravovaných informací na Wikipedii nebo obohacení/přepracování stávajících informací o NP a PV na stránkách NK ČR.

Diskuze na základě příspěvku řešila například zdůraznění informace pro vydavatele, že Městská knihovna v Praze je regionální knihovnou pro hlavní město Prahu a regionální PV při vydání na území Středočeského kraje (mimo Prahu) náleží Středočeské vědecké knihovně v Kladně. V následném brainstormingu padaly tyto návrhy:

- zestručnění textu hlavní stránky a podání dalších informací na „proklik“,
- přidání častých dotazů,
- z hlediska umístění stránek zazněly hlasy pro Wikipedii (možná lepší řešení z pohledu přístupu veřejnosti) i pro přepracování stránek NK ČR (plusem je pečete zaručené informace),
- umožnění nakladateli pouze zadat adresu a následné vyselektování seznamu příslušných knihoven, kam má PV odevzdat.

Gabriela Filipová si ponechala slovo a v prezentaci **Získávání a vymáhání PV** udělala analýzu získávání povinného výtisku v MSVKO. Za minulý rok 2018 v MSVKO získali 13 995 knihovních jednotek PV (z toho 802 k.j. regionálním PV). Určitý pokles regionálních PV oproti minulým letům přednášející vysvětluje sníženou produkcí

11/ Odkaz k připojení a případný výsledek bude možné najít na stránce www.sdruk.cz v sekci pro akvizici.

vysokých škol. V roce 2018 získali v MSVKO PV od 136 nakladatelů, z toho 69 dodalo pouze 1 titul. Kolegyně dále uvedla své největší dodavatele PV podle srovnání počtu dodání PV za posledních 15 let (Alpress, ostravské vysoké školy, Sagit, Fantom Print). Na několika případech také poukázala na problémové vydavatele a prezentovala své další zkušenosti při získávání a vymáhání PV.

Na závěr kolegyně Filipová rozpoutala diskuzi na téma **Nevyžádané dary v knihovnách**. V diskuzi se probíraly jednotlivé zkušenosti s nakládáním s nevyžádanými dary v knihovnách. Řešení v jednotlivých knihovnách je různorodé a je na každé knihovně, jaké činnosti si na základě vyměněných informací zavede do praxe.¹²

12/ Odkaz na prezentaci z porady najdete na stránce www.sdruk.cz v sekci pro akvizici.

Sekce SDRUK pro bibliografii pokračovala ve své činnosti již dvacátým pátým rokem. Členská základna je poměrně stabilní. V druhé polovině roku jsme ztratili členku ze Středočeské vědecké knihovny z důvodu ukončení pracovního poměru a zatím se nenašla náhrada. Doufejme, že se to v roce 2020 podaří. Další změny byly jen v konkrétních osobách zastupujících jednotlivé knihovny.

Zasedání Sekce SDRUK ČR pro bibliografii

Třicáté první zasedání sekce SDRUK ČR pro bibliografii se konalo v Pedagogické knihovně J. A. Komenského 26.–27. 3. 2019. Pracovní jednání bylo zahájeno **Pohledem na výsledky bibliografické činnosti v českých krajích po roce 2010** v podání doc. PhDr. J. Kubíčka, CSc. a PhDr. V. Horčákové, článek byl následně uveřejněn v Českém časopise historickém¹². O bibliografii a bibliografické činnosti v Pedagogické knihovně J. A. Komenského pohovořila PhDr. M. Petrovičová. **Koncepce národního systému analytické bibliografie a příprava vzniku odborného pracoviště v NK ČR – stav v r. 2019** byla tématem PhDr. P. Šťastné. Velmi potřebnou praktickou lekcí bylo **Citování nejen při psaní článků** PhDr. L. Tiché. Součástí dvoudenního jednání byl i metodický workshop vedený PhDr. P. Šťastnou. Dále se jednání věnovalo kooperativnímu projektu článkové bibliografie. Hodnotil se rok 2018 a probíraly se plány na rok 2019. Zástupci jednotlivých knihoven podali informace o stavu bibliografie ve svých knihovnách a zápis obsahuje také soupis tištěných bibliografií vydaných v roce 2018.¹³

Slovník českých knihovníků (SČK)

Bázi Slovník českých knihovníků spravuje Knihovnický institut Národní knihovny ČR, v současnosti je v ní uloženo 1 105 hesel, aktualizováno bylo 177 hesel. Za rok 2019 přibýlo 259 hesel.

Kooperační systém ANL

Zajišťování kooperačního systému ANL bylo i v roce 2019 prvořadým úkolem. Mgr. E. Svobodová pokračovala v práci garantky podprogramu VISK 9/I, v rámci něhož byly realizovány kooperativní

SEKCE PRO BIBLIOFII

Předsedkyně:
Mgr. Eva Svobodová

12/ HORČÁKOVÁ, Václava, KUBÍČEK, Jaromír. Současný stav společenskovední bibliografie v českých zemích. Český časopis historický. 2019. Roč. 117, č. 3, s. 666–694.
13/ Podrobný zápis je uveden na: http://sdruk.mlp.cz/data/xinha/sdruk/2019/sekce%202019/biblio/Zapis_26.-27.3.2019.pdf

projekty dvanácti krajských knihoven, Knihovny Akademie věd a Geografické knihovny Přírodovědecké fakulty UK v Praze. Dotace přidělená Etnologickému ústavu AV ČR, v.v.i., byla příjemcem odmítnuta z důvodu organizačních a majetkosprávních změn, projekt tudíž nebyl realizován a záznamy do báze ANL nebyly zasílány. V rámci podpořených kooperativních projektů bylo v roce 2019 odpracováno čtrnácti zúčastněnými knihovnami 10 903 hodin, z toho 350 hodin při koordinaci projektu a správě báze ANL. Celkem bylo z projektů do báze ANL naimportováno 19 827 záznamů obohacených o jmenná a věcná metadata ze 165 periodických titulů vycházejících v roce 2018 a 2019 (nebo starších, podle potřeb báze ANL).¹⁴ I nadále přetrvává u zpracování části titulů časový skluz jeden rok. V roce 2019 poprvé výrazně poklesl počet zpracovaných záznamů nejen v rámci kooperativních projektů (o 1 231), ale i v rámci širší kooperace. Ukazuje se, že množství zpracovaných záznamů ovlivňují pracovní kapacita, zejména nutnost 30% spoluúčasti zúčastněných knihoven, a také nízké finanční ohodnocení této vysoce kvalifikované práce. V současnosti je cena zpracovaných záznamů nízká: 65 Kč / 1 záznam. Do ceny záznamu se nepočítají další personální náklady (sociální a zdravotní pojištění atd.) a také režijní náklady, které teď hradí knihovny zúčastněné v kooperativních projektech z vlastních zdrojů. Už vůbec není pracovní kapacita na analytické zpracování elektronických periodik a sborníků. Pro rok 2021 navrhne garantka zvýšení odměny za jeden zpracovaný záznam na 70 Kč. Koordinace projektů byla realizována pracovníky Národní knihovny ČR prostřednictvím dotace SVK HK. V rámci koordinace byla rozdělena a upravena excerpční základna podle zpracovatelských kapacit jednotlivých knihoven, s ohledem na dosud zpracovávané tituly a na tituly, v jejichž excerpce došlo k přerušení či přestávkám.

V roce 2019 přispívalo do ANL, mimo knihoven zapojených v kooperativním projektu, dalších 9 (v předchozím roce 11) producentů odborných databází, celkem tedy 23 institucí. Kromě záznamů z kooperativních projektů jsou do báze zasílány záznamy z excerp-

14/ Přehled excerpovaných titulů je k dispozici na: <https://sites.google.com/view/anl-bib>

cí z regionálního tisku (krajské knihovny), záznamy z odborných periodik (odborné knihovny a univerzitní knihovny) a záznamy z knihovnického tisku (NK ČR). V rámci široké kooperace bylo za celý rok 2019 do báze ANL naimportováno 47 554 záznamů, což je o 16 351 záznamů méně než v roce 2018.

K 1. 1. 2020 je v databázi ANL celkem 1 784 512 záznamů. Záznamů s odkazy na plné texty je ke stejnému dni 549 994, což činí 30,8 % z celkového počtu záznamů, z toho 83 665 jsou odkazy do Kraméria.

V roce 2020 budou kooperativní projekty pokračovat ve stejném rozsahu jako v roce 2019, projekt podalo 13 institucí (v plánu je zpracovat 18 910 záznamů – o 414 méně než v roce 2019). Koordinaci a správu báze ANL budou provádět pracovníci NK ČR.

Je třeba urychleně zahájit nový vývoj automatizovaného zpracování analytických záznamů, neboť nástroje pro extrahování metadat ze zdigitalizovaných dokumentů nejsou zatím na takové úrovni, aby se daly při zpracování záznamů článků plnohodnotně použít. Než ovšem bude možné zpracovávat analytické záznamy automatizovaně na základě digitalizace a elektronického povinného výtisku, je třeba motivovat knihovny i jednotlivé zpracovatele k vyššímu počtu zpracovaných záznamů. Musíme zdůraznit, že záznamy tvořené v těchto kooperativních projektech nezpracovávají zúčastněné knihovny (až na KNAV) pro své databáze, ale jen a pouze pro databázi ANL (nahrazují výpadek záznamů zpracovávaných do roku 2010 NK ČR), proto by si tyto kooperativní projekty zasloužily, aby byly 100% hrazené z programu VISK 9/I. Motivací pro jednotlivé zpracovatele je zvýšení odměny za 1 zpracovaný záznam.

V Národní knihovně ČR se zatím nepodařilo vytvořit odborné pracoviště pro analytickou bibliografii, ale bude i nadále kooperativní projekty koordinovat a provádět údržbu báze ANL. Na rok 2020

má NK ČR přislíbeny finanční prostředky na ostatní osobní náklady určené k zajištění pokračování koordinace doplňování záznamů a správy báze ANL v rámci projektů VISK pro příspěvkové organizace MK ČR v rozsahu roku 2019, cca 80 000 Kč.

Metodický seminář pro tvorbu analytických záznamů

V listopadu 2019 proběhl metodický seminář věnovaný otázkám tvorby analytických záznamů za účasti zástupců knihoven, které se věnují analytickému zpracování a zasílají své záznamy do báze ANL.¹⁵

22. kolokvium českých, moravských a slovenských bibliografů

Kolokvium se konalo v Historickém ústavu AV ČR v Praze 6.–8. 10. 2019. Účastníci minutou ticha uctili památku výjimečné osobnosti slovenské bibliografie PaedDr. Miloše Kovačky, CSc., který byl dlouholetým ředitelem Národního bibliografického ústavu Slovenské národní knihovny a spolu s doc. J. Kubíčkem stál u zrodu bibliografických kolokvií. Dvoudenní jednání přineslo přednášky na tato témata: **Historická krajina v regionální literatuře, Regionální bibliografie k dějinám měst a městeček, Regionální kroniky, kronikáři a písmáci, Čeští a slovenští bibliografové a jejich odkaz a Region a „velký svět“ – cestování, cestopisy, čeští a slovenští cestovatelé.** Přednesené příspěvky budou publikovány v e-sborníku¹⁶. Prezentace a zápis jsou zveřejněny na webových stránkách SDRUK ČR.¹⁷ Příští kolokvium se bude konat v Čadci 4.–6. 10. 2020.

15/ Zápis ze semináře je dostupný na adrese: https://docs.google.com/document/d/1X3b6z8PMLXBq-4hxESxZ_dP2E8C-z4Ql9FwnMqRXRwdEc/edit?usp=sharing
16/ <https://www.svkhk.cz/Pro-verejnost/E-knihy-vydane-SVK-HK.aspx>
17/ <http://sdruk.mlp.cz/sdruk/odborne-sekce/sekce-pro-bibliografii/clanek/sekce-pro-bibliografii/>

Hlavní činností sekce SDRUK pro historické fondy je příprava konference Bibliotheca Antiqua a vydání stejnojmenného sborníku. V roce 2019 proběhl v Olomouci 28. ročník této odborné konference, a to v termínu 13. a 14. listopadu 2019, již tradičně v reprezentativních prostorách Arcidiecézního muzea (sál Mozarteum).

Téma konference pro rok 2019 nebylo nijak specifikováno, kromě příspěvků týkajících se rukopisů a starých a vzácných tisků byly očekávány vesměs referáty představující projekty, jež probíhají v oblasti knižní kultury, v knihovnách i paměťových institucích s historickými knižními fondy, či příspěvky o aktuálním dění v těchto institucích.

V průběhu dvou dnů zaznělo na konferenci celkem 19 příspěvků. Do sborníku bylo zařazeno 15 referátů, 4 příspěvky zazněly pouze ústně v programu konference. Akce se zúčastnilo téměř 50 zástupců různých paměťových institucí z České republiky a ze Slovenska. Poplatek za konferenci pro autory příspěvků byl 150 Kč, 400 Kč pro ostatní, členové SDRUK měli opět slevu 50 Kč. Sborník z konference, který měli účastníci k dispozici současně s akcí, byl vydán v nákladu 140 ks. Autorské smlouvy byly hrazeny SDRUK, Vědecká knihovna v Olomouci uhradila grafickou úpravu sborníku a jeho tisk.

Všechny příspěvky na konferenci opět prokázaly vysokou kvalitu. V prvním dnu zasedání zaznělo 9 příspěvků. Úvodní referát od Pavly Holíkové z Národního památkového ústavu se zaměřil na knižní provenienci moravských hradů a zámků. Knihovnu konventu Panny Marie pod řetězem v Praze přiblížil Pavel Trnka z Knihovny Národního archivu. Ema Součková z Národního muzea v Praze seznámila posluchače s rukopisnými zlomky ze sbírek muzea. Již tradičně byl velice zajímavý příspěvek Aleny M. Černé z Ústavu pro jazyk český AV ČR, který se zabýval frazeologismem „od oslů ke koním“. Referát Lívie Kurucové a Bronislavy Navarové z Univerzitní knihovny v Bratislavě se věnoval výročním zprávám

SEKCE PRO HISTORICKÉ FONDY

Předsedkyně:
RNDr. Iveta Tichá

Činnost sekce SDRUK pro historické fondy

Mgr. Miloš Korhoň

finančních institucí na území dnešního Slovenska do poloviny 20. století. Pracovnice Slovenské pedagogické knihovny v Bratislavě Katarína Bokrosová zase přiblížila osobnost France Močnika, autora učebnic matematiky z 19. století. Neméně zajímavé byly i zbývající příspěvky Miriam Poriezoové a Angely Škovierové, Barbory Řezníčkové nebo Jana Pišny. Druhý den konference zazněl referát Lubomíra Novotného z pořádající Vědecké knihovny v Olomouci, který se zabýval diskurzem o knihách, knihovnách, knihkupcích a nakladatelích za třetí republiky. Západoukrajinské a podkarpatské slabikáře ve fondu pedagogické knihovny J. A. Komenského v Praze přiblížila Dagmar Petišková. Tomáš Tomo ze Slovenské národní knihovny v Martině přednesl příspěvek o přírodovědných učebnicích z fondu lycejní knihovny v Kežmaroku. O knihovně kláštera brněnských voršilek informovala Lucie Heilandová z Moravské zemské knihovny. Veronika Hrabalová z FF UP Olomouc seznámila posluchače se zajímavou románovou postavou Falsette a Tereza Paličková z Národní knihovny v Praze přiblížila tzv. Bibliotheca nationalis, jež byla systematicky budována od konce 18. století.

Pro účastníky konference byl opět připraven doprovodný program, tentokrát prohlídka výstavy **Na Jeseníky!**, kterou mohli návštěvníci zhlédnout v galerii Biblio Vědecké knihovny v Olomouci.

29. ročník konference Bibliotheca Antiqua se uskutečnil 11.–12. listopadu 2020.

V roce 2019 byly základem činnosti sekce práce přispívající k rozvoji centrálního portálu českých knihoven Knihovny.cz, provoz a rozvoj serveru ObálkyKnih.cz a oblast digitalizace.

V průběhu roku 2018 zajišťoval SDRUK uzavírání smluv se zájemci o přistoupení k portálu.

Členové SDRUK-IT se zapojili do práce expertního týmu portálu, některé z knihoven podaly do programu VISK projekty, díky nimž budou technicky připraveny na zapojení do portálu. KNAV zašltila svým projektem činnost expertního týmu a Moravská zemská knihovna v Brně pak v rámci svého rozpočtu zajišťovala provoz a další rozvoj portálu.

Tak jako v předešlém roce provozovala JVK v Českých Budějovicích server ObálkyKnih.cz. Databáze před koncem roku obsahovala přes 2,08 milionu obálek (nárůst za rok 2019 o cca 200 000 obálek), 510 000 obsahů českých a zahraničních dokumentů (nárůst za rok 2019 o cca 60 000 obsahů) a 6 500 seznamů doporučené literatury. Dále poskytuje přes 481 000 anotací, 3,65 miliónu hodnocení u 186 000 titulů, 8 500 komentářů, 56 000 fotografií autorit a cca 0,6 milionu vygenerovaných citací dle normy ISO 690. Denně do databáze přibývá průměrně 500 dokumentů (cca 8 GB dat). V roce 2019 byl projekt prezentován například na 18. celostátní archivní konferenci (Plzeň, 23.–25. dubna 2019), na setkání uživatelů ARL v květnu 2019, na 8. kolokviu zemí V4+ v Bratislavě (17.–19. června 2019), na konferenci Knihovny současnosti 2019 nebo 12. výročním semináři SK ČR 2019. Projekt ObálkyKnih.cz jako jeden z nejpřínosnějších projektů na národní úrovni využívá dnes již většina českých knihoven, ale i muzea, archivy a další instituce, 58 z nich do projektu také aktivně přispívá. Hlavní servery projektu jsou provozovány v Jihočeské vědecké knihovně v Českých Budějovicích, záložní server je umístěn v Moravské zemské knihovně v Brně. Hlavními cíli rozvoje v roce 2019 byly vytvoření systému pro doporučování literatury a vytvoření monitorovacího nástroje pro automatizaci dozoru nad provozem systému. Byly také prováděny

SEKCE PRO INFORMAČNÍ TECHNOLOGIE

Předseda:
prof. PhDr.
Tomáš Kubiček,
Ph.D.

kontroly a čištění dat a řada dalších činností zajišťujících spolehlivý provoz systému a jeho průběžnou aktualizaci.

Ve dnech 3.–4. dubna 2019 proběhl v MZK VIII. seminář k digitalizaci (nejen) pro krajské knihovny. V rámci semináře se probírala problematika digitalizace v jednotlivých krajích, zazněly novinky ohledně chystaného zpřístupnění děl nedostupných na trhu a dalšího vývoje systému Kramerius a nasazení nového klienta Digitální knihovny. Pracovníci Oddělení digitalizace MKP představili svou práci s elektronickými knihami a byly též představeny nástroje INDIHU Exhibition. Účastníci semináře byli též seznámeni s problematikou digitalizace kronik, digitalizací časopisů v NTK, pokroky v rámci projektu rozpoznávání písma PERO a se zkušenostmi MZK z pilotního provozu a plány do budoucna ohledně projektu CDArcha.

Sekce vzdělávání v roce 2019 velice úzce spolupracovala s odborníky KISK v Brně. Smyslem spolupráce byla snaha navázat na dlouho diskutované téma „Učícího knihovníka“ a potřebné kompetence. Na základě výstupů z odborných setkání a konferencí, obsahu připravované **Koncepce rozvoje knihoven v ČR** a dalších strategických dokumentů, včetně připravovaného memoranda o spolupráci s MŠMT ČR, bylo prvotní snahou a obsahem odborných setkání připravit materiál pro ÚKR a zástupce MK ČR k podpoře zvážení možnosti provedení změny v zadání dotačního programu VISK 2 tak, aby bylo možné žádat o dotace nejen na vzdělávání knihovníků v oblasti informačních technologií či odborných knihovnických rekvalifikačních kurzů, ale zajistit možnost čerpání také pro oblasti vzdělávání v oborech souvisejících s pedagogickou či lektorskou činností knihovníků. Tento úkol se podařilo splnit a na základě předloženého materiálu byla v programu přidána možnost čerpání. Druhým stěžejním úkolem sekce bylo zpracování a podání pilotního projektu právě do VISK 2 s názvem **Lektor neformálního vzdělávání pro knihovníky**. Smyslem projektu je otestovat možnost vzdělávání knihovníků obsahově shodnou s požadavky NSK a NSP tak, aby po absolvování byli schopni nejen osobně připravovat kvalitní vzdělávací programy, ale také využívat současné metody, pracovat a zapojit do výuky nové technologie a naučit se používat evaluační nástroje. Dalším záměrem je připravit tyto pracovníky i k využití možností umět přenést získané poznatky dál, tedy být schopni provádět na dané téma lektorskou činnost pro další kolegy v knihovnách. Celý program by měl mít možnost například suplovat komerčně hrazené kurzy pedagogického minima a přinést značnou finanční úsporu knihovnám.

Domníváme se, že s ohledem na měnící se role knihoven, včetně jejich stále hlubšího zapojování do vzdělávacích procesů veřejnosti ve formě neformálního vzdělávání, je žádoucí, aby právě vybraní knihovníci, kteří tuto činnost zajišťují, měli možnost odborného růstu.

SEKCE PRO INFORMAČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ UŽIVATELŮ

Předsedkyně:
Ing. Radomíra
Kodetová

Pilotní projekt by měl být spuštěn v průběhu 1. pololetí 2020 a ukončen do prosince téhož roku. Garantem se ve spolupráci se SDRUK a KISK stala Krajská knihovna v Pardubicích. Podrobnosti projektu budou zveřejněny na stránkách SDRUK, stejně tak i přihláška k účasti.

SEKCE SDRUK PRO PR A MARKETING

Předseda:
Mgr. Daniel Bechný

V roce 2019 jsme měli naplánovány tři dvoudenní jednání sekce SDRUK pro PR a marketing. Zpočátku roku vše vypadalo dobře a plán se zdál jednoduchý a splnitelný, uvidíme se třikrát. Konec roku se ovšem ukázal jako pracovně a časově náročný a plno z nás se nemohlo účastnit jednání v chystaném prosincovém termínu. Třetí setkání bylo proto přesunuto na rok 2020.

Ve sledovaném roce jsme se tak prvně sešli v Hradci Králové v termínu od 21. do 22. února. Celou dobu se o nás starala kolegyně Vladimíra Buchtová. Na programu jsme měli první den pokračování tématu interní komunikace. Ve všech zúčastněných knihovnách proběhla šetření, která poskytla zpětnou vazbu k zamýšlenému **Desateru interní komunikace**. V některých knihovnách se vyjadřovali k problematice všichni oslovení vedoucí, v některých knihovnách o komunikaci jasně, i když ne nutně dobře, rozhodovalo jen vedení, v některých knihovnách ani momentálně vedení nebylo a v některých knihovnách se dostalo i na projednání s dalšími zaměstnanci. Asi nejvíce se však na všech podepsal příspěvek Veroniky Chruščové, která místo desatera přinesla novou podobu, kterou pracovně nazvala „diamant“. Každopádně ať již z toho nebo onoho pohledu, znovu se díky zpětné vazbě potvrdila potřeba zpracování a prosazování kvalitní interní komunikace na pracovišti. Nově se objevily požadavky s důrazem na „slušné“ chování a místy větší zaměření na zaměstnance jako takové. Vše se zohlednilo v další fázi práce na budoucím dokumentu.

Dalším bodem k projednání byla proměna webu SDRUK. Sekce ponechala v platnosti body navržené již o rok dříve ve Zlíně s důrazem na to, že webová stránka má být primárně určena pro vedení knihoven a dále pro využití jednotlivými sekcemi SDRUK.

Tématem sekce pro PR a marketing je i konference Knihovny současnosti (KKS). Ve spojitosti s přestěhovaným webem bylo diskutováno i převzetí sociální sítě (facebookového profilu KKS) pod nově rozšířený kolektiv Městské knihovny v Praze. V souvislosti

s přípravou dalšího ročníku KKS bylo diskutováno v sekci zejména nové barevné provedení pro daný rok a vybíráno nezbytné motto, které nově uvozuje téma celé konference.

Krátká zpráva o výsledcích hlasování o vítězném logu akce 100 let knihovního zákona¹⁶ zakončila první den hradeckého jednání. Součástí byl požadavek, že knihovny budou toto logo používat na propagačních materiálech.

Druhý den jsme se detailně seznámili nejprve s úžasnou budovou Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové a pak do detailu i s činností oddělení PR. Nicméně úplnou tečkou byla prohlídka Knihovny města Hradce Králové.

Druhé, a jak jsem avizoval výše, poslední jednání sekce v roce 2019, proběhlo ve Vědecké knihovně v Olomouci (VKOL) od 27. do 28. června. Přivítala nás zde a starala se o nás kolegyně Michaela Heloňová.

Program prvního dne byl jednoduchý, ale velmi intenzivní. Postarala se o to Věra Ondříčková, která připravila facilitovaný workshop ušitý na míru práci na připravovaném dokumentu interní komunikace pro knihovny. Na celou problematiku jsme podívali z opačného konce a jednotlivé problémy, které jsme identifikovali přímo při workshopu a po zkušenostech ze zpětné vazby ve vlastních knihovnách, jsme začali přiřazovat k okruhům interní komunikace, které jsme si stanovili při předchozích setkáních, a to i s přihlédnutím ke struktuře „diamantu“, kterou navrhovala Městská knihovna v Praze. Jednotlivé části „desatera“ tak dostali konkrétnější podobu a facilitátorka nám doporučila dále přidat i konkrétní příklady z praxe. Okruhy interní komunikace jsme takto začali doplňovat dle schématu: pojem/okruh, vysvětlení pojmu/okruhu, příklad z praxe. Účastníci jednání byli rozděleni do skupin, které se následně zabývaly přidělenými okruhy. Práce se vzhledem k pracovní vytíženosti jednotlivých členů sekce přesune i do dalšího roku.

16/ Viz <https://www.knihovna-vec-verejna.cz/a100-vyroci-knihovniho-zakona/>

Další den jsme se seznámili detailně s chodem oddělení PR a s problematikou provozu VKOL z pohledu PR a pochopitelně i s knihovnou samotnou.

Závěrem zprávy bych chtěl poděkovat nejen kolegyním, které se o nás vzorně postaraly, ale také musím poděkovat ředitelkám hostitelských knihoven. Nejen za poskytnuté útočiště, ale i za to, že práci PR neberou na lehkou váhu.

SEKCE PRO REGIONÁLNÍ FUNKCE

Mgr. Blanka
Konvalinková

Sekce SDRUK pro regionální funkce se sešla v loňském roce na jednání 21. 3. 2019 a 26. 9. 2019 v Praze v Knihovnickém institutu Národní knihovny, se kterým tato sekce úzce spolupracuje. Ve dnech 30.–31. 10. se konal dvoudenní celostátní seminář pro metodiky a ředitele knihoven pořádaný ve spolupráci s Krajskou knihovnou v Pardubicích v Kulturním domě Hronovická.

33. zasedání sekce pro RF (21. 3. 2019)

Na jarním zasedání sekce se jako vždy hodnotil uplynulý rok a financování RF v roce 2018, s přípravou výroční zprávy přítomné seznámila paní Pillarová.¹⁷ Byla připravena novelizace **Standardu pro dobrou knihovnu a Standardu pro výkon RF** – v roce 2018 proběhla aktualizace těchto standardů a na konci roku byla odevzdána ke schválení na ministerstvo kultury, zatím ve schvalovacím procesu. Novela Katalogu prací platí od 1. 1. 2020. Eva Semrádová představila příručku **Webové stránky malých knihoven**, která vyšla jako příloha knihovnicko-informačního zpravodaje **U nás**, který vydává SVK Hradec Králové, a je k dispozici také elektronicky.¹⁸ Zabývali jsme se také informacemi z krajů a p. Štefek přednesl informaci o inkubátoru sociálních inovací. Padaly náměty k přípravě celostátního semináře pro RF v Pardubicích 30. a 31. 10. 2019.

34. zasedání sekce pro RF (26. 9. 2019)

Úvod podzimního zasedání sekce jsme věnovali spolupráci se Sdružením místních samospráv, o které referovala Dana Kratochvílová ze Sdružení místních samospráv a představila projekt „Jak nastartovat obecní knihovnu“, proběhly aktuální informace z krajů o finanční situaci a výhledu na rok 2020. Byl představen projekt CENTRAL Městské knihovny v Praze, který zpřístupňuje katalogizační záznamy novinek beletrie ke stažení knihovnám, dále jednání Národní knihovny o zpřístupnění děl nedostupných na trhu – čeká se na podpis smlouvy na MK, kterou bude zajištěno financování licence. Testování krajskými knihovnami by mělo být zahájeno do konce 2019. Byl představen program semináře v Pardubicích.

17/ <https://ipk.nkp.cz/programy-podpory/regionalni-funkce-verejnych-knihoven/vyrocní-zpravy>
18/ <https://www.svkhhk.cz/Pro-verejnost/E-knihy-vydane-SVK-HK/Weby-knihoven-tiskova-verze.aspx>

Celostátní seminář pro RF (30. 10. – 31. 10. 2019)

V Pardubicích v Kulturním domě v Hronovické ulici se uskutečnil celostátní seminář pro regionální funkce. Dvoudenní seminář obsahoval mnoho inspirativních příspěvků v podání zajímavých hostů. Seminář byl velmi dobře navštíven – kromě dvacetičlenné delegace slovenských knihovníků se jej zúčastnilo cca ke dvěma stům knihovnic a knihovníků z celé ČR.¹⁹

Poděkování za celoroční spolupráci v sekci patří všem krajským metodikům a metodikům.

19/ Program semináře: <https://ipk.nkp.cz/programy-podpory/regionalni-funkce-verejnych-knihoven/zapisy-sekce-sdruk-pro-regionalni-funkce/32.-jednani-sekce-sdruk-pro-regionalni-funkce-a-na-webu-KI-NK>: <https://ipk.nkp.cz/programy-podpory/regionalni-funkce-verejnych-knihoven/celostatni-seminare-regionalni-funkce-knihoven/celostatni-seminar-regionalni-funkce>

SEKCE PRO SLUŽBY

Předseda:
Mgr. Ivo Kareš

Služba Získej a vykazování služeb knihoven

Mgr. Ivo Kareš,
PhDr. Zuzana Hájková

Sekce služeb se nadále věnuje aktuálním otázkám souvisejícím s poskytováním knihovnických a informačních služeb participujících knihoven. Právě proto jedním z řešených problémů zůstává meziknihovní výpůjční služba (MVS) jako základní prvek spolupráce knihoven a její začlenění do portálu Knihovny.cz prostřednictvím služby Získej.

Jednání sekce proběhlo 21. listopadu v Národní knihovně v Praze a bylo věnováno službě Získej a problematice statistického vykazování služeb knihoven.

Služba Získej – současný stav, testování

O aktuálním stavu informoval Jan Pokorný, NTK Praha. Cílem služby Získej je MVS – dodávání dokumentů (MVS, EDD, e-kopie), služba je nadstavbou nad bibliografickými záznamy portálu Knihovny.cz. Je nastavena na dva režimy: samoobslužný i asistovaný – dokumenty a jejich objednání si bude určovat uživatel buď sám, nebo prostřednictvím knihovníka. Systém zajišťuje i centralizované platby, knihovny nemusí mít svou platební bránu. Nutné je propojení s jednotlivými AKS. Rada CPK schválila nové podmínky, především jednotnou cenu 70 Kč pro dožádanou knihovnu, paušální platbu 370 Kč za ztrátu dokumentu. Jako dopravce je zatím stanovena Česká pošta, v jednání další alternativní dopravci. Výhled: v roce 2020 po podepsání smluv 2020 EDD, 2021 e-kopie z článkové databáze CzechELib

V diskusi byly probírány následující problémy:

- MMVS, nevyřízené požadavky, reklamace (čtenář/knihovna zaplatil/a, kniha nedodána), nutné propojení s AKS (API) – bez této funkce nebude služba Získej v zapojených knihovnách fungovat plnohodnotně (budou se duplikovat činnosti spojené s MVS);
- nutnost testování funkcionality pro všechny zúčastněné knihovny, otázka MVS v rámci regionu kraje – pokud zdarma, tak mimo službu Získej;

- dvojkolejnost – pokud knihovna není v CPK, nemůže být žádající knihovnou, stejně tak je určena jen pro uživatele knihoven zapojených v CPK;
- otázka souborného katalogu ČR a vztahu k MVS: zatím není na pořadu dne jeho náhrada portálem Knihovny.cz, v CPK velmi málo knihoven, hlavně chybí knihovny se speciálními fondy (muzejní, akademické knihovny apod.), problémem je rovněž složité vyhledávání jednotlivých ročníků časopisů v CPK.

Služby knihoven a jejich vykazování

Základní informace k jednotlivým diskutovaným okruhům připravila Vladana Pillerová z NK ČR, členové sekce byli o tématech informováni předem, aby mohla proběhnout fundovaná diskuse. Byla zdůrazněna důležitost statistických ukazatelů – na základě jejich vyhodnocování lze lépe sledovat tendence a trendy vývoje knihovny, stejně tak jsou to pro zřizovatele v mnoha případech určující hodnoty pro definování kvality knihovny.

Diskutované okruhy:

- knihovní fond: jak vykazovat vlastní digitalizované dokumenty, počet zobrazených digitálních dokumentů;
- výpůjčky: vykazování prezenčních výpůjček (evidované v AKS nebo evidované jakýmkoli způsobem), automatické prolongace výpůjček;
- návštěvníci: fyzický návštěvník jednotlivých studoven či knihoven jako celku, vykazování virtuálních návštěv.

Diskuse ukázala, že téma vykazování statistik chápou členové sekce jako důležité i z důvodu jednotného přístupu a reálného porovnávání výkonů jednotlivých knihoven. Bylo dohodnuto, že se problematice bude sekce věnovat i v roce 2020.

Zpráva
ze služební cesty

STUDIJNÍ CESTA SDRUK 2019 PO HOLANDSKÝCH KNIHOVNÁCH

Mgr. Blanka
Konvalinková,
PhDr. Dana Petrádová
Termín:
23. 4. – 27. 4. 2019

Studijní cesta, kterou každoročně organizuje Sdružení knihoven ČR, tentokrát směřovala do Holandska. Během cesty jsme navštívili celkem 5 knihoven – 2 univerzitní a 3 městské knihovny.

KNIHOVNA EEMLAND (Amersfoort) | [web](#)

Knihovna Eemland v Amersfoortu je velkou veřejnou knihovnou. Je umístěna v moderních prostorách ve velmi rušné oblasti. Společně s knihovnou sídlí v tomto multifunkčním areálu další kulturní instituce nebo obchody.

Knihovna se může pochlubit krásným a zajímavým architektonickým řešením budovy. Hned ve vstupním prostoru se nachází velká stupňovitá studijní zóna s kavárnou v nejvyšším patře. Budova není zcela bezbariérová, do některých pater se nedostanou lidé na vozíku, ale knihovna se snaží tento stav řešit. Knihovníci ale nemohli příliš do záměrů architekta mluvit, nábytek je až moc masivní. V knihovně je zaregistrováno cca 15–16 tisíc čtenářů, z toho polovinu tvoří děti, za rok knihovnu navštíví cca 1 milion osob. Knihovní fond obsahuje 120 tisíc svazků. V nabídce mají 50–80 tisíc e-knih, jejichž výpůjčky tvoří asi 7 % z celkového počtu výpůjček.

Exteriér knihovny

Architektura

Studijní místa

Knihovna, tak jako i ostatní holandské knihovny, funguje zcela samoobslužně pomocí RFID technologie (návrátový automat s třídičkou, samoobslužné výpůjční pulty). Zajímavé je, že knihy ani jiná média nejsou elektronicky chráněny. Zájemci o registraci si mohou vybrat z několika typů registračních poplatků, jehož výše určuje šíři služeb. Za plné služby čtenář platí 55 € / rok. Děti do 18 let poplatky neplatí, seniorům nejsou poskytovány žádné slevy. Knihovna je otevřená 72 hod. týdně od pondělí do neděle. Provoz knihovny zajišťuje celkem 35 zaměstnanců, často jsou využíváni dobrovolníci, a to také z řad přistěhovalců, kteří v knihovně získávají pracovní a jazykové zkušenosti.

Kromě výpůjčních služeb knihovna organizuje různé kulturní a vzdělávací akce pro všechny věkové kategorie – reading group, autorská čtení, workshopy (balet, malování), soutěže apod.

KNIHOVNA UNIVERZITY V UTRECHTU (Utrecht) | [web](#)

Univerzitní knihovna ve městě Utrecht sídlí ve dvou budovách – staré (bílé) a nové (černé). Naše skupina navštívila 200 let starou budovu (bílou), která patřila královské rodině. Pro potřeby univerzity byla zrekonstruována před 10 lety. Rekonstrukce musela být provedena s přihlédnutím k historickému významu budovy a přinesla s sebou řadu problémů, architekti spojili historické a zcela moderní prvky. Při renovaci se nepočítalo s návštěvou lidí na vozíku, dodatečně byly dostavěny malé výtahy.

Knihovna má v knihovním fondu cca 800 tisíc dokumentů z mnoha oborů, velkou část tvoří obory humanitní. Studenti zároveň mohou využívat 700 databází.

Knihovnu mohou využívat nejenom studenti, ale i zájemci z řad široké veřejnosti, ale ve zkouškových obdobích slouží jenom studentům, kteří obvykle obsadí všech 700 studijních míst. Ve zkouškových obdobích zároveň dochází k prodloužení otevírací doby

do 1.30 hod. v noci (noční služby v knihovně zajišťují brigádníci z řad studentů).

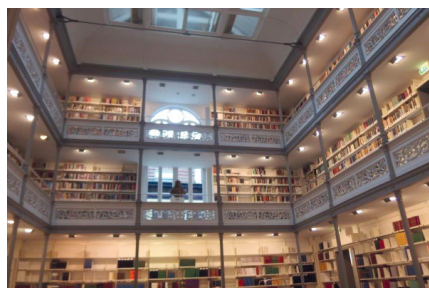
Knihovna nabízí řadu zajímavých služeb pro studenty, např. pomoc při sestavení životopisu včetně pořízení fotografie, education desk (konzultační místo k vybranému tématu, např. IT).

Vstupní nádvoří

Samoobslužné půjčování

Interiéry

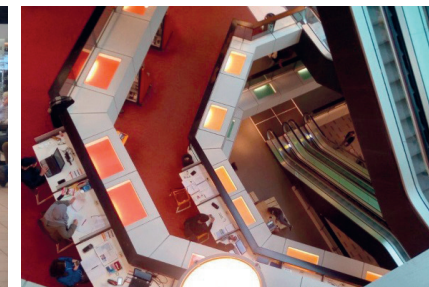
Zahrada Pandhof v Utrechtu

MĚSTSKÁ KNIHOVNA (Rotterdam) | [web](#)

Městská knihovna v Rotterdamu je jedna z největších knihoven v zemi. Centrální knihovna, kterou jsme navštívili, sídlí v sedmipatrové budově z 80. let 20. století, jednotlivá patra propojují eskalátory. Síť knihoven v Rotterdamu tvoří kromě centrální knihovny dalších 19 menších poboček.

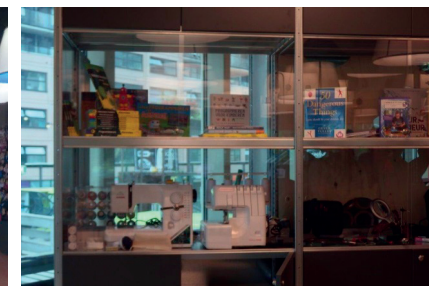
Vstupní hala – šachy

Studijní prostor s eskalátory

Osvětlení

Šicí stroje v „laboratoři“

Vestibul v přízemí slouží jako multifunkční prostor, ve kterém je umístěná kavárna, WC, divadlo, šachy, výstavní prostor, ve vstupní hale také probíhají velké trhy. Zároveň zde probíhá automatizované půjčování a vracení, v dalších patrech jsou umístěny pouze informační pulty.

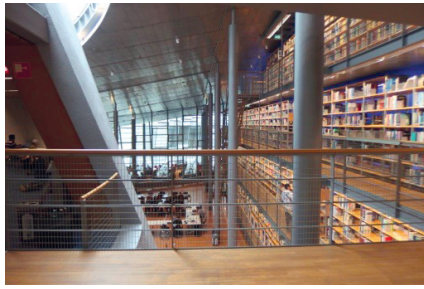
Zajímavé služby: jazyková kavárna, „laboratoř“: tvořivá dílna s 3D tiskárnou, laserovou řezačkou a dalšími přístroji, prostor pro konání svatebních obřadů, filmové projekce, divadelní sál... To vše slouží dle slov knihovníků k většímu „propojení“ uživatelů s knihovnou pod heslem „tvoříme společně“.

Nabídka médií je rozmístěna do všech pater, např. v 1. patře je k dispozici literatura pro děti a mládež, v dalších patrech další typy literatury. Se stoupajícími patry dochází k postupnému utlumení hluku a poslední patro je zcela studijní a je zde vyžadováno absolutní ticho.

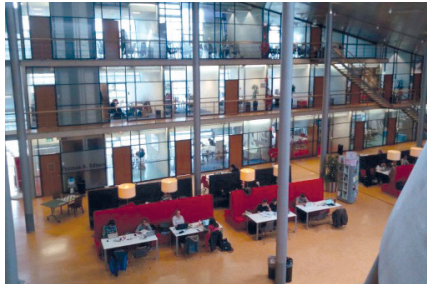
Knihovna nabízí 1 000 studijních míst, velká část z nich byla v průběhu naší návštěvy obsazena a prostor obecně byl plný lidí všech věkových kategorií a národů, kteří zde četli, studovali nebo trávili čas.

Kuželovitá stavba knihovny

Interiér

Prosklené studovny

Studenti pod „zvonek“

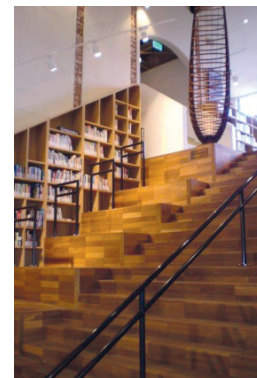
KNIHOVNA UNIVERZITY V DELFTU | [web](#)

Univerzitní knihovna v Delftu upoutá svou zajímavou architekturou. Kužel, který je v horní části jakoby neukončen a který může vzdáleně připomínat větrný mlýn, navrhli architekti z kanceláře Mecanoo z Delftu. Knihovna byla postavena už v roce 1998 a slouží převážně studentům univerzity, je ale otevřená i veřejnosti. Knihovna obsahuje 800 tisíc svazků tištěných knih (i ve skladech) a množství databází. Studenti mají průkaz a přístup ke všem zdrojům zdarma, ostatní uživatelé platí 30 eur ročně za omezený přístup: výpůjčky knih a online služby pouze na místě.

Knihovna má sto zaměstnanců, je otevřena denně od 8.00 do 24.00 hodin, ve zkouškovém období až do 2.00 hodin v noci (pro noční služby využívá studenty). Ve velké studovně je vyžadováno ticho a čtyři dny v roce dokonce ticho v celé budově (období příprav na zkoušky). Univerzita v Delftu má 25 tisíc studentů, z toho je 25 % zahraničních (Němci, Italové, Belgičané, Číňani).

MĚSTSKÁ KNIHOVNA V DEN HELDERU | [web](#)

Knihovna v přímořském městě Den Helderu byla vyhodnocena komisí IFLA jako nejlepší veřejná knihovna roku 2018. Paní ředitelka se přihlásila do soutěže už počtvrté a teprve loni se to povedlo a knihovna titul získala. Je to knihovna s příběhem, je umístěna v budově bývalé školy School 7, kde mnozí občané města Den Helder v dětství absolvovali školní docházku. Proto mají na tuto budovu a na zážitky s ní spojené i nostalgické vzpomínky. Architekti rekonstruovali školu citlivě a zachovali v ní některé prvky, které prostor citově přibližují lidem (bývalým žákům), například ošlapaný schod při vstupu do knihovny (školy), využití bývalých kabin WC na odpočinkové koutky, apod. Návštěvníka zaujmou hned za vchodem architektonické prvky – jako dřevěné schody (stupně) – pro různá pěvecká vystoupení, sál se stupňovitým hledištěm, kombinace starého a moderního – přiznaná střecha uvnitř budovy.

Stupňovité schodiště

Bookstart

Relaxační koutek

Knihovna poskytuje automatizované samoobslužné výpůjčky, čtenáři sami vracejí knihy po odečtení na zvláštní regál. Příjemné prostředí knihovny dotváří také kavárna v 1. patře.

STUDIJNÍ CESTA ŘEDITELŮ KNIHOVEN: SKOTSKO / EDINBURGH & GLASGOW

Mgr. Eva Měřinská

Fountainbridge Library | [web](#)

Jedná se o pobočky centrální městské knihovny. Věnoval se nám vedoucí pobočky Mohammed Boussaboun a vedoucí oddělení IT. Výklad soustředili na:

- e-zdroje knihovny, aplikace YourLibrary (dostupnost e-knih řeší licencováním s autory), půjčují i e-audioknihy, na nákup e-zdrojů jde pouze malé procento rozpočtu;
- informace o fungování pobočky: „veškeré“ služby knihovny jsou zdarma – není to dané zákonem, ale směřováním knihovny (půjčování CD je za 75p), knihovna je součástí „city council“, knihovna se soustředí na různé komunity – každý den je program pro některou z nich, na pobočce pracují 4 osoby a vpořádávají lidi „z agentury“;
- Bookbug = Bookstart;

- informace o fungování celé městské knihovny: 28 poboček, od r. 2013 klesá každoročně rozpočet o 10 %, pobočky jsou rozděleny do 4 obvodů, které si sami spravují částku na nákup KF, od dodavatelů mají slevu 20–30 % (???), pro všechny pobočky pracují 2 katalogizátoři, používají švédský AKS, existuje všude vrac, ale kniha se pak přemísťuje na své místo, knihovna nemá rozpočet na PR, platy knihovníků jsou nižší než platy učitelů.

Central Library | [web](#)

Centrální knihovna sídlí v historické budově z roku 1890, kterou donoroval Andrew Carnegie, v centru města přesně naproti Národní knihovně. Jedná se o první veřejnou knihovnu otevřenou v Edinburghu. Věnovala se nám Fiona Myles – vedoucí knihovny. Prošli a prohlédli jsme si celou knihovnu:

- historická studovna s tíhou 19. století;
- nově opravené dětské oddělení s kuchyňkou a kobercovou místností;
- nověji přebudovaný suterén s regionální literaturou;
- coworkingové centrum v suterénu – místo původního nevyužívaného zázemí pro knihovníky;
- různá „makerská“ místa – např. Appel na skládání hudby;
- !!! knihovna není bezbariérová.

V závěru jsme debatovali obecně o knihovně:

- denně až 1500 návštěv;
- existuje spolupráce mezi školními a veřejnou knihovnou;
- spolupráce s dalšími organizacemi a neziskovkami, např. v každé veřejné knihovně je McMillan Cancer Support v podobě konzultačního místa;
- stále tu používají (aktivně) lístkové katalogy, neproběhla retrokatalogizace, skenování;
- „Library is changing all the time“ ... ale moc to tak nevypadalo. Jednalo se o takovou důstojnou tradiční knihovnu s několika výstřelky.

National Library of Scotland | [web](#)

V Národní knihovně se nás ujal Robbie Mitchell. Seznámil nás stručně s historií Národní knihovny a budovy, po té nás provedl. Knihovna nabízí relativně malý počet studijních míst. V budově je výstavní prostor, kavárna, „bookshop“ se suvenýry a šatna, ve které je nutné si odložit.

Drumbrae Library Hub | [web](#)

Největší zážitek a inspirace studijní cesty. Jedná se relativně o novostavbu, respektive nejmladší pobočku v Edinburghu (2012). Provázel nás nadšený mladý vedoucí pobočky. Celá budova je konstruovaná jako velký openspace s několika krytými prostory: individuální studovny a klubovna. Nechybí McMillan Cancer koutek a různorodá zaměření na jednotlivé skupiny návštěvníků: rodiny, náctileté. Z výkladu vedoucího vyplývalo, že se velmi soustředí na dané místo, sleduje, co návštěvníci potřebují, a to realizuje.

Mitchell Library | [web](#)

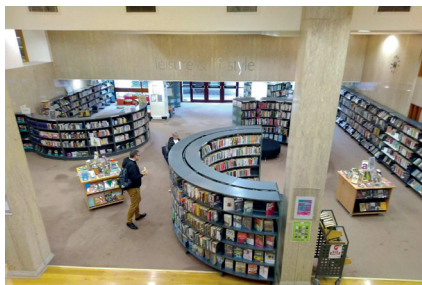
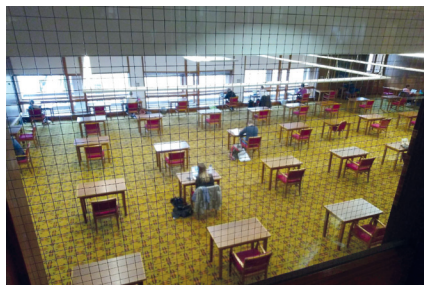
Péči a pozornost nám věnovala Dawn Vallance – Principal Librarian (cca vedoucí služeb?). Jedná se o městskou knihovnu v Glasgow. Určitou specialitou je historicko-rodopisné oddělení, knihovna spravuje městský archiv (?). Podobně jako v Edinburghu stále pracují s lístkovými (a knihovnými) katalogy – zejména ve skladech. Vytvářejí knižní „výstavky“ aktuálně ke klimatické situaci. V každém patře je jiný koberec utkaný speciálně pro knihovnu. Většina materiálů v knihovně je pouze k prezenčnímu studiu, absenční výpůjčky začaly až po rekonstrukci v roce 2005.

V Mitchell jsme se potkali i se zástupcem **The Chartered Institute of Library and Information Professionals in Scotland (CILIPS)**.

Jedná se zhruba o pandán českému Svazu knihovníků a informačních pracovníků. Zajímavý byl výklad o profesních akreditacích, které připomínají české advokátní nebo architektonické zkoušky/akreditační. Setkal se s námi ředitel Sean McNamara.

Scottish Libraries (Scottish Library and Information Council) | [web](#)

Následně jsme navštívili SLIC, organizaci podobnou českému SDRUKu. V diskuzi byly představeny především skotské národní strategie podporující knihovny, čtení apod. Tyto strategie vznikají samostatně a nezávisle na britských strategiích.

University of Glasgow Library | [web](#)

Jedná se o univerzitní knihovnu ve vysoké mnohapatrové budově. V současné době jsou v prvních dvou patrech otevřené prostory pro pobyt a studium s variabilním nábytkem od striktně studijních míst, přes skupinové budoáry až po kavárnu. Je možné si tu půjčit pro studium notebook. Vyšší patra fungují jako otevřené depozitáře. Nachází se tu relativně obsáhlý fond bohemikální literatury.

The City of Literature | [web](#)

Setkali jsme se s velmi charismatickou Ali Bowden, která dokázala v rámci tématu kreativních měst UNESCO prosadit literaturu tak, že vzniká síť Kreativních měst literatury, mezi které od roku 2014 patří i Praha. Ali se snaží přemýšlet nad veřejným prostorem obecně, nad Edinburghem a dalšími literárními místy v kontextu literatury a příběhů, které tam vznikají, a přibližovat je návštěvníkům i místním.

Scottish Poetry Library | [web](#)

Tato knihovna vznikla po válce jako sen jedné ze skotských básníků. Nyní sídlí v nové menší budově (2005) na konci Royal Mile, nabízí zhruba 30 000 titulů, knihovnu obsluhuje 6 knihovníků (opravdových hipsterů!). V knihovně pro nás připravili tituly související s českou poezií a překlady poezie Miroslava Holuba do češtiny. V knihovně byli čtenáři! Jedna dívka četla básně a háčkovala. :-)

Konference Knihovny současnosti 2019 se konala pod záštitou ministra kultury ČR PhDr. Lubomíra Zaorálka a hejtmána Olomouckého kraje Ladislava Oklešťka ve dnech 10.–12. září na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Mottem akce byla rovnice o žádné neznámé, a to 1919 – 2019 = KNIHOVNY, kterým jsme reflektovali stoleté výročí vzniku knihovního zákona.

KNIHOVNY SOUČASNOSTI 2019

Knihovny
současnosti 2019
začínají

Začátek konference se nesl v slavnostním duchu. Bylo podepsáno Memorandum o spolupráci těch největších zástupců knihoven v ČR a byla předána medaile Zdeňka Václava Tobolky, kterou Sdružení knihoven ČR oceňuje pracovníky knihoven za jejich přínos pro české knihovnictví.

V roce 2019 byli medailí Z. V. Tobolky oceněni:

Bc. Martin Čadra, Knihovna Třinec, vedoucí služeb pro dospělé
JUDr. Tereza Danielisová, Městská knihovna v Praze, právní oddělení
Mgr. Tomáš Foltýn, Národní knihovna České republiky, ředitel Odboru správy fondů
RNDr. Jitka Holásková, emeritní ředitelka Vědecké knihovny v Olomouci
PhDr. Šárka Kašpárková, ředitelka Knihovny Kroměřížska

Ocenění medailí
Z. V. Tobolky

První den pak patřil příspěvkům zahraničních hostů. Barbara Lison ve svém projevu představila, jak IFLA jako globální hlas knihoven a jako mezinárodní odborná knihovnická platforma podporuje knihovníky, aby dokázali čelit současným výzvám a byli dobře připraveni na budoucnost. Hayley Lindley-Thornhill a Nicola Haigh nám ukázaly Storyhouse, kulturní prostor hostící a spojující knihovnu, divadlo, kino, komunitní centrum a restauraci, jenž byl otevřen v květnu 2017 a během prvního roku jej navštívilo milion návštěvníků. Zahraniční hosté pak následující den připravili pro účastníky aktivní workshopy.

Barbara Lison

PROGRAMOVÉ BLOKY

1) Knihovny – klíč ke vzdělávání veřejnosti

Mgr. Blanka Konvalinková

Sekce představila knihovnu jako místo podporující vzdělávání svých uživatelů a knihovníky jako ty, kteří iniciují proces učení, umožňují poznání nových témat a propojení formálního a neformálního vzdělávání. A to bez ohledu na to, o jakém typu knihovny hovoříme. Vzdělávací aktivity najdeme v malých obecních knihovnách, stejně jako v knihovnách krajských či univerzitních. I cílové skupiny, jimž jsou lekce, semináře, přednášky a další formáty vzdělávacích akcí určeny, jsou velmi rozmanité. Dalo by se říci, že v knihovně se můžeme vzdělávat doslova od batolecího až po seniorský věk. V sekci byly představeny vybrané aktivity a projekty.

Zahájili jsme příspěvkem o projektu „S knížkou do života – Bookstart v České republice“, který přednesla Barbora Čížinská (KMHK) a Blanka Konvalinková (KVK Liberec). Prezentace shrnula základní informace: smysl projektu, komu je určen, jaké jsou podmínky pro zapojení do projektu, doporučený postup pro knihovny, systém objednávek a knižní sety, podpůrné materiály. V druhé části jsme se věnovali konkrétním příkladům dobré praxe a zkušenostem z Liberce a Libereckého kraje. Příspěvek zdůraznil důležitost čtení i předčítání od nejútlejšího věku jako prevenci neblahých důsledků nadužívání mobilů a tabletů u malých dětí. Nevšímavost rodičů a podlehnutí digitálním technologiím může vést k problémům – proto se další příspěvek týkal možností spolupráce Národního úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost s knihovnami v oblasti vzdělávání veřejnosti. David Kudrna (NÚKIB) ji prezentoval na příkladech dobré praxe Moravské zemské knihovny v Brně a Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně. Upozornil rovněž na nabídku kurzů a dalších materiálů, které knihovny mohou zařadit do svého vzdělávacího repertoáru. Představen byl například interaktivní výukový web „Digitální stopa“, který vznikl ve spolupráci s Kabinetem informačních studií a knihovnictví v Brně. V příspěvku „Bezpečně kybernetickým světem“ představil přednášející

Jan Melša (Krajské ředitelství Policie Libereckého kraje, Oddělení kybernetické kriminality) možnosti spolupráce knihoven při realizaci preventivních aktivit Policie České republiky a dalších subjektů v oblasti kyberkriminality.

Po přestávce následoval vhled do celostátního průzkumu Národní knihovny ČR na téma „Spolupráce knihoven a škol“, který přednesla Vladana Pillerová (KI NK ČR). Na průzkumu participovalo 811 knihoven a jejich poboček, tj. knihoven provozovaných obcemi, kraji, ale také vysokoškolské a specializované knihovny. Cílem průzkumu bylo podrobně zmapovat současný stav spolupráce, zjistit stav technického vybavení knihoven pro práci s žáky a studenty, charakterizovat tematické oblasti, na něž je spolupráce zaměřena, a také identifikovat bariéry a možnosti rozvoje další spolupráce.

Příspěvek o vzniku „Poradenského a edukačního centra (PEC)“ v SVKUL v Ústí nad Labem přednesla ředitelka knihovny Jana Linhartová, která na praktických příkladech ukázala možnosti navázání spolupráce s organizacemi, díky nimž je možné v tomto pilotním projektu nabízet poradenství a netradiční formy vzdělávání pro rodiče žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, pedagogické a poradenské pracovníky, studenty i specifické uživatele. Tento projekt byl navržen na udělení ceny Knihovna roku 2019 v kategorii „Významný počin v oblasti poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb“. Od září 2018 je SVKUL také nositelem projektu „Mít svět přečtený“. Hlavním cílem tohoto projektu je vytvoření tematicky rozmanité zaměřených vzdělávacích materiálů pro děti mateřských škol a žáky základních a středních škol a budování vzájemné důvěry mezi pracovníky formálního a neformálního vzdělávání a rozvoj spolupráce mezi knihovnami a školami. O výstupech tohoto projektu hovořil Ondřej Prančl (SVKUL). Jak učící knihovníci a učitelé v praxi využívají příležitosti společně tvořit lekce rozvíjející kompetence žáků pro 21. století, jaké místo v designování vzdělávacích programů má evaluace a reflektivní přístup tvůrců? Do jaké míry jsou projektové aktivity

informačního vzdělávání přenositelné do dalších spolupracujících knihoven a škol? Třiletý evropský projekt „Co nebylo v učebnici“ na výše uvedené otázky hledá odpovědi – a ty stěžejní byly prezentovány v konferenčním příspěvku Pavlína Mazáčové (KISK FF MU). S praktickými zkušenostmi ohledně realizace projektu v Knihovně Jiřího Mahena v Brně posluchače seznámil její pracovník Roman Pospíšil. Dozvěděli jsme se, jak vypadal průběh projektu „Co nebylo v učebnici“ očima knihovníků a učitelů, jaké výhody a zážitky z toho pramení, ale také s čím je nutné počítat, když se rozhodnete zapojit do takového projektu. Dopolední blok jsme uzavřeli diskusí nad přednesenými tématy.

V odpoledním bloku byly příspěvky věnovány vzdělávání studentů, učitelů, knihovníků a seniorů – tedy jak se může knihovna zapojit do vzdělávání dospělých. Metodické centrum pro podporu čtenářské gramotnosti v Libereckém kraji vzniklo při Krajské vědecké knihovně v Liberci v rámci projektu „Naplnění Krajského akčního plánu rozvoje vzdělávání Libereckého kraje (NAKAP LK)“. Zaměřuje se na zvyšování dovedností pedagogů základních a středních škol v oblasti rozvoje čtenářské gramotnosti. Michaela Svitáková (Liberecký kraj) představila celý projekt NAKAP LK, jeho cíle a aktivity, v druhé části hovořila Dana Petrádová (KVK Liberec) o pravidelných seminářích pro učitele, o jejich praktické organizaci a realizaci.

Projektu mediálního vzdělávání se ve svém příspěvku věnovala Bohdana Hladíková (SVKHK). Nadace Open Society Fund Praha na přelomu roku 2018/2019 úspěšně realizovala prostřednictvím třinácti knihoven šedesát akcí mediálního vzdělávání pro veřejnost v Královéhradeckém kraji. Mediálnímu vzdělávání se věnoval i další příspěvek Dity Lánské a Ondřeje Hudečka (Městská knihovna v Praze), kteří se v době všech možných lživých tvrzení, mediálních „fejků“ a obrovského vlivu sociálních sítí snaží postavit se k těmto negativním jevům čelem. Společně s brněnským KISKem chtějí naučit knihovníky, jak s informacemi zacházet, usilují o vypracování

metodik vzdělávacích workshopů pro věkovou skupinu studujících, seniorů a obě skupiny dohromady. Byla prezentována již hotová metodika pro studující, na jejímž vývoji se podílela mimo jiné i organizace Zvolši.info.

Příspěvkem Hany Landové (AKVŠ ČR) jsme se dostali k vysokoškolským knihovníkům: stále častěji se přesouvají z knihovny do poslucháren na fakultách a katedrách. Výuka studentů i začínajících vědců je již běžnou součástí jejich pracovní náplně. Příspěvek nabídl výsledky průzkumu vzdělávacích aktivit vysokoškolských knihoven, který v květnu 2019 realizovala pracovní skupina IVIG AKVŠ. Zároveň byly představeny zajímavé vzdělávací aktivity zaměřené na studenty – například únikové hry, online kvízy a další interaktivní prvky, které studentům umožňují využívat mobilní zařízení v rámci výuky a zároveň rozvíjet jejich kompetence v oblasti informační gramotnosti.

Poslední dva příspěvky byly věnovány seniorům a jejich vzdělávání. O vzdělávacích lekcích pro seniory a o analýze jejich skutečných potřeb hovořila Iva Zadražilová (MZK). Přemýšlíte, jaká nová témata vzdělávacích lekcí vašim čtenářům nabídnout? Jak připravit lekci, která je bude bavit a která bude vycházet z jejich potřeb? S těmito otázkami vám pomůže metodická příručka, která obsahuje deset detailně zpracovaných lekcí z oblasti informační gramotnosti a byla představena v rámci příspěvku. Témata jsou stanovena na základě výsledků dotazníku, kterého se účastnilo více než sedm set padesát respondentů-seniorů. V příručce jsou popsána tak, aby se jimi mohl inspirovat každý knihovník, který organizuje vzdělávání ve své knihovně, a naplánovat podle nich svou vlastní lekci nebo workshop. Výzkum se primárně zabýval českými seniory, nicméně metodika lekcí může být využita pro jakoukoli cílovou skupinu, která knihovny navštěvuje. O praktických lekcích pro seniory, které pořádá Knihovna Jiřího Mahena v Brně, hovořil v závěru bloku pracovník IN-centra Moravské zemské knihovny Da-libor Fic. Důraz kladl zejména na to, že je třeba přizpůsobit kurzy

potřebám a schopnostem seniorů. Knihovny jako centra celoživotního vzdělávání dětí i dospělých mají velký potenciál být rovnocennými partnery školám a školským zařízením na poli neformálního vzdělávání. Věřím, že blok Knihovny – klíč ke vzdělávání veřejnosti byl pro mnohé posluchače inspirativní.

2) Knihovny a regionální historie

Mgr. Ivo Kareš

Příspěvky v bloku Knihovny a regionální historie byly zaměřeny na roli knihoven při zkoumání a popularizaci regionální historie. Úloha knihoven v této oblasti se mění se společenskými změnami a technologickým vývojem a zdaleka ji nelze zúžit jen na pořádání příležitostných přednášek či posun od tištěných regionálních bibliografií k digitálním knihovnám. V příspěvcích bylo představeno sedm příkladů aktivit a projektů, které mohou být inspirací pro knihovníky při oslovování odborné i laické veřejnosti a posilování postavení knihoven jako aktivních pamětových institucí.

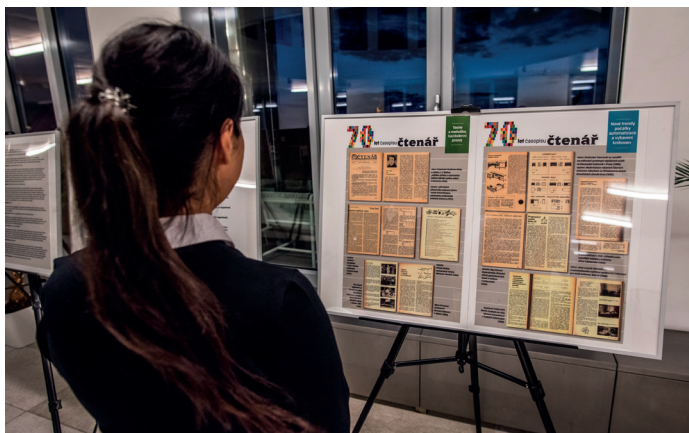
3) INFOBOX

Mgr. Daniel Bechný

Blok s názvem Infobox zahrnoval tradičně přednášky se zaměřením na nejaktuálnější trendy v našich knihovnách, početné besedy a uzavřela je tematická diskuse. Zaměřili jsme se na představení vybraných projektů, které se v knihovnách začaly řešit v tomto roce, nebo na zprávy o výsledcích či pokračování projektů již probíhajících. Během celého bloku nám představili své produkty i partneři konference.

Znovu jsme si tak ověřili, že moderní technologie ke knihovnictví již nerozlučně patří. Jak by ovšem vypadaly knihovny, kdybychom při jejich budování místo stávajících technologií použili magii? To nám

K vidění byla i výstava
k 70 letům časopisu
Čtenář

ve svém „čarodějném“ příspěvku nastínila Mgr. Eva Cernířáková (JABOK – Vyšší odborná škola sociálně pedagogická a teologická). Jak by takovou kouzelnou knihovnu vybavili studenti knihovnictví, jsme se dozvěděli na základě popisu úkolu s názvem „Knihovna, o které J. K. Rowlingová nepsala“. V něm měli studenti Ústavu informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v rámci předmětu „Informační technologie v knihovnách a informačních institucích“ ukázat, co právě pro ně znamená představa kouzelné knihovny.

Magii opět vystřídala technologie v referátu „Zpřístupnění báze národních jmenných autorit v podobě propojených dat (Linked Data) – I. etapa“. PhDr. Zdeněk Bartl (Národní knihovna ČR) nás seznámil s cílem spočívajícím ve zpřístupnění Národních autorit NK ČR jako LinkedData (publikační model pro zveřejňování vzájemně propojených strukturovaných dat na webu). To by umožnilo přímou integraci dat a vytváření odkazů mezi nimi napříč celým webem. Mgr. Michal Denár (Městská knihovna Česká Třebová) nám představil „Knihovnu postavenou na datech“ a zamyslel se nad možností využívání dat v knihovnách při měření efektivity a kvality služeb.

Po přestávce jsme se vrátili k tématu propojených dat a Mgr. Vojtěch Dostál (Wikimedia Česká republika) nám představil „Wikidata: databázi všeho, na které se mohou podílet i knihovny“. Wikidata jsou kolaborativní, svobodnou databází strukturovaných dat, která jsou na rozdíl od Wikipedie strojově čitelná. S desítkami milionů položek jsou už dnes Wikidata velmi užitečným nástrojem k vyhledávání informací a především neobvyklých souvislostí a vztahů. Aby dále rostla a získávala relevanci pro českého uživatele, je nutné je navázat na již existující databáze a obohatit je o nová data. V tom mají obrovský potenciál české knihovny provozující celou řadu databází. Důkaz, že myšlenka uvedená výše není z říše pohádek, nám podala PhDr. Linda Jansová, Ph.D. (Národní knihovna ČR). V prezentaci s názvem „Termíny z TDKIV ve Wikidatech – praktické zkušenosti“ popsala, co realizovala Národní knihovna ČR s využitím dotace Ministerstva kultury z programu VISK 1 „Pilotní projekt zpřístupnění TDKIV v podobě propojených dat“. Díky projektu se termíny z oblasti knihovnictví a informační vědy dostávají do Wikidat.

Příspěvek „Tvorba jmenných autorit v době RDA a GDPR“ nám představil Bc. Michala Závišku (Národní lékařská knihovna) jako mírného heretika, který na procesu tvorby záznamu vtipně glosoval poněkud komplikované budování souboru jmenných autorit dle pravidel RDA a položil si otázku, zda nepochybně správná cesta je řešena tím nejvhodnějším způsobem. Prezentace „Technologické řešení a pracovní postupy při vytváření portálu MedLike“ nám ukázala, kde najít spolehlivé informace ohledně nemocí, zdravotního stavu, diagnostických a terapeutických metod. Ne tak spolehlivé se ovšem posluchačům zdály postavy, které nám představila Mgr. Lenka Maixnerová (Národní lékařská knihovna) na samotných slidech, ale možná by všechny nejasnosti vysvětlila Madlenka Míšeňská, Adult Enterprise Resource Planning Manager.

Mgr. Eva Vojtíšková (Knihovna Jiřího Mahena v Brně) pro nás vytýčila prostor „Knihovny pro bezbariérové Brno“, kde se potká-

vají a své znalosti a zkušenosti sdílejí členové Poradního sboru pro bezbariérové Brno, odborníci na témata bezbariérovosti a další lidé, kteří mají o téma profesní nebo osobní zájem. Jedním z plánovaných výstupů projektu je manuál pro ostatní vzdělávací instituce, který umožní realizovat pořady bez bariér dostupné všem – zejména lidem se zrakovým, sluchovým a tělesným znevýhodněním. Jak se daří knihovnám na nádražích, pozitiva a úskalí realizace, spolupráce se SŽDC nebo mediální podpory projektu „Kniha do vlaku“ nám nastínila Mgr. Ilona Salajková (Městská knihovna Mikulov).

Následující tři příspěvky dohromady vytvořily mikroblok zabývající se regionálními systémy ve vybraných krajích. „Zkušenosti se zaváděním AKS Koha do neautomatizovaných knihoven regionu Kladno“ a s přechodem ze systému ARL na pracovišti KKC regionu Kladno nám přednesla Zuzana Kantová (Středočeská vědecká knihovna v Kladně). S podobným tématem pro „Regionální systémy pro knihovny Chrudimska“ vystoupila Mgr. Jana Hamplová (Městská knihovna Chrudim), kde opět pracují se systémem Koha, a do třetice jsme vyslechli referát o „Regionálním systému pro knihovny Budějovicka“ od Ing. Jitky Rumiškové (Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích). Zde je regionálním systémem ARL od společnosti Cosmotron Bohemia.

Sérii odpoledních „bleskovek“ odstartovala Mgr. Veronika Hyblerová Trachtová (Městská knihovna v Praze) a ukázala nám, jak snadné je „Programování s Ozoboty v knihovně“. Na ukázkou navazoval i workshop v průběhu celého dne. „Jak urychlit inovace v knihovnách“ jsme se dozvěděli od Mgr. Elišky Bartošové (Kabinet informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty Masarykovy univerzity) a Mgr. Tomáše Štefka (Kabinet informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty Masarykovy univerzity), který navázal s přehledem nových aktivit v rámci „Incubátoru – inovativní služby od semínka po sazenici“.

Ještě před závěrečnou diskusí nás Mgr. Eva Cerniňáková (JABOK) upozornila na existenci metodické příručky „Připravujeme změnu knihovního softwaru“. Mgr. Karolína Podloucká (Knihovna Akademie věd ČR) v „bleskovce“ EOSC a Open Science v Akademii věd ČR popsala připravenost Knihovny AV ČR a aktivity v Akademii věd v oblasti Open Science. Zmínila i výzkumný prostor EOSC (European Open Science Cloud). V prezentaci Mgr. Moniky Holoubkové (Národní knihovna ČR) „Webarchiv a bludiště internetu“ jsme se neztratili jen díky tomu, že Webarchiv vytváří ucelené tematické kolekce, které ulehčují najít správnou cestu mezi více než 1 300 000 webových stránek. „Projekt PERO – využití metod strojového učení pro automatické rozpoznávání textu“ nám popsal Ing. Michal Hradiš, Ph.D. (Vysoké učení technické v Brně). Projekt financovaný z programu NAKI II s cílem zkvalitnění převodu digitalizovaných dokumentů do textové podoby vypadá velice slibně. Ing. Jiří Nechvátal (Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích) v „Novinkách v projektu Obálkyknih.cz“ přiblížil doporučování literatury, seznam použité literatury a další novinky.

Infobox jsme uzavřeli „Panelovou diskusí – Zkušenosti se zavedenými knihovními systémy“, kterou moderoval Ing. Jan Kaňka (Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně). Tématem „Proč měnit nebo si ponechat zavedené systémy v našich knihovnách“ byly hlavní otázky, na které jsme se zeptali „ambasadorů“ vybraných ALS. Na pódiu se sešli a grilovat se nechali Lenka Vavrušková (Knihovny NYU Praha, Tritius), Roman Krymlák (Měk Šumperk, Verbis/ Portaro), Lenka Střítecká (KJM Brno, ARL) a Lenka Maixnerová (NLK Praha, Dawinci). Výsledek debaty nebyl příliš překvapivý, téměř všichni zástupci se shodli na tom, že by neměnili a že jsou většinou spokojeni se systémy, které momentálně využívají. Všem ostatním knihovnám chceme popřát dobrý výběr, pokud stojí na rozcestí, a znovu upozornit na příručku, kterou jsme zmínili výše.

Závěrem bychom chtěli poděkovat všem partnerům konference a bloku Infobox, kteří nám v jeho průběhu představili své produkty a na svých stáncích se ochotně podělili o detailní informace, na které se v prezentacích nedostalo. Jmenovitě chceme poděkovat těmto zástupcům partnerů: Jánů Grmanovi (SVOP, spol. s r.o.), Ing. Josefu Klimešovi (Cosmotron), Martinu Novákovi (EXON, s.r.o.), Ing. Jiřímu Šilhovi (Tritius Solutions, a. s.), Ing. Petru Štefanovi (KP-SYS, spol. s.r.o.) a Mgr. Radku Vaničkoví (CoLibri System)

4) Klíčové projekty českého knihovnictví

PhDr. Vít Richter

Letošní blok klíčových projektů českého knihovnictví byl po obsahové stránce mimořádně pestrý. Úvodní příspěvek Jiřího Trávníčka přinesl výsledky z posledního průzkumu čtenářství, provedeného tradičně Národní knihovnou ČR a Ústavem pro českou literaturu AV ČR. Ten se v roce 2018 týkal čtenářské socializace prostřednictvím rodiny, školy a knihovny. Marie Hrubá informovala o obsahu připravovaného e-learningového programu zaměřeného na aktuální téma advokacie knihoven.

S určitým napětím byl očekáván příspěvek zastupitele města Slaný Miloslava Niče, který na konferenci otevřel zcela nové téma vlivu průmyslu 4.0 na tradiční funkce veřejných knihoven. Příkladem by měly být proměny knihovny ve Slaném. Tématu vlivu nových technologií a průmyslu 4.0 na knihovny se věnoval i zástupce firmy Konica Minolta Michal Barč, který představil několik technologických řešení, které nabízí Konica Minolta.

Na problematiku autorských práv byly zaměřeny dva příspěvky. Odborník na autorské právo v oblasti knihoven Zdeněk Matušík se zabýval změnami v autorsko-právním rámci činnosti knihoven, které potenciálně přinese nedávno přijatá evropská směrnice o autorském právu na digitálním jednotném trhu a její provedení

do autorského práva České republiky. Vít Richter a Zdeněk Vozár přinesli aktuální informace o přípravě licenční smlouvy na zpřístupnění děl na trhu nedostupných. Národní knihovna ve spolupráci s Knihovnou AV ČR pracuje na technickém, softwarovém řešení Národní digitální knihovny a systému Kramerius.

Prezentace Martina Lhotáka byla věnována novým aktivitám českých knihoven v oblasti podpory výzkumu v humanitních vědách v digitálním prostředí. České knihovny v tomto směru spolupracují s dalšími projekty v evropském prostředí. Centrální portál knihoven Knihovny.cz přešel z projektového do provozního režimu. Petr Žabička informoval o ukončení provozu „Jednotné informační brány“ a o zapojení služby „Získej“ do Centrálního portálu.

Všichni ti, kteří se zabývají katalogizací a stahováním záznamů do svých katalogů, se těšili na příspěvek pracovníc Městské knihovny v Praze Zuzany Kopencové a Ivany Ferdinandové. Ten přinesl aktuální informace o vzniku, stavu a fungování projektu CENTRAL, jehož hlavním cílem je pohotově nabídnout knihovnám úplný katalogizační záznam novinek české beletrie. Rychlé zpracované katalogizační záznamy beletrie jsou také výrazným zdrojem pro kooperační projekt České národní bibliografie. Současnému stavu, kvalitě, aktuálnosti České národní bibliografie a také její vazbě na digitalizaci knihovnických fondů byl věnován poslední příspěvek od Edity Lichtenbegové a Jaroslavy Svobodové.

Posluchači v Malé aule

5) Milníky a pilíře

prof. PhDr. Tomáš Kubíček, Ph.D.

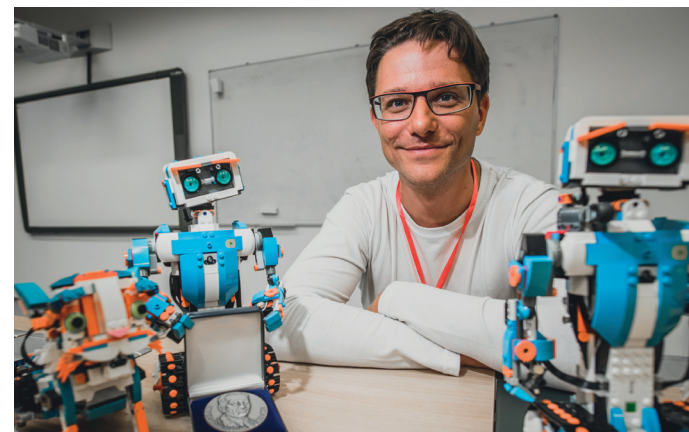
Téma závěrečného dne se soustředilo na dva okruhy, které oba respektují skutečnost, že v roce 2019 české knihovny oslavují sto let od vydání tzv. Masarykova knihovnického zákona. Nesly se v duchu úvahovém a inspirativním.

Příspěvky se mimo jiné soustředily na otázky: Jaký je dobový kontext knihovního zákona? Jaké funkce měly knihovny hrát ve společnosti, která hledala cestu k demokracii? Jaká očekávání ze strany společnosti s nimi byla spojena? Jaké překážky a protitlaky je čekaly a v čem se osvědčily? Co je to etický princip knihovnické práce a kdo jsou pro knihovníky a knihovnice jejich nejbližší partneři? Proměnila se role knihoven v současné společnosti? Co víc mohou knihovny udělat v duchu svého poslání být jedinečným nástrojem demokratického státu a kultivace společnosti?

Odpovědi na tyto otázky hledali účastníci konference v příspěvcích Josefa Jařaba, Andrewa Lasse nebo Michaela Žantovského.

Doprovodný program

V rámci doprovodného programu konference zájemci mohli nahlédnout do Laboratoria, kde na ně čekali ozoboti, sphero boti, Lego Boost roboti (a další boti), které přivezla Městská knihovna Třinec. Součástí laboratoře byla i 3D tiskárna a virtuální realita, takže se odvážlivci mohli vydat z Olomouce až na vesmírnou stanici a tam efektně a virtuálně skonat.

Martin Čadra a jeho boti

Trochu méně stresující program čekal pod názvem „Jsme v presu!“ Byla to diskuse u kulatého stolu, kde zasedli odborníci z řad akademické veřejnosti, odborní redaktori i zástupci knihoven a řešili témata: funkce a role knihovnických časopisů, důležitost publikování a publikační činnosti (nejen v oborových časopisech) pro náš obor, práce se začínajícími autory, redakční práce apod.

Pro odreagování byl pak ve večerních hodinách připraven Inforun, nenáročný (vý)běh v rovinaté krajině Olomoucka.

Jsme v pressu!

OHLÉDNUTÍ ZA KONFERENCI KNIHOVNY SOUČASNOSTI 2019

Knihovny současnosti 2019 pohledem historičky (knihovnice)

Jaroslava Škudrnová, Knihovna Historického ústavu AV ČR, v. v. i.

Když přemýšlím nad krátkým shrnutím svých dojmů z tohoto, pro mě prvního, ročníku konference Knihovny současnosti, vyvstává mi na mysl pochybnost, zda – nebo spíš z jaké pozice – k tomu mohu vůbec něco říct. V knihovnictví se pohybuji pouhých pět let, a ačkoli jsem již vyzkoušela nejrůznější knihovnické činnosti od katalogizace až po besedy pro předškoláky, mé zkušenosti jsou v porovnání s mnohaletou praxí většiny ostatních účastníků zanedbatelné. A aby toho nebylo málo, knihovnictví jsem dokonce ani nestudovala. Přesto ale pro mě již v průběhu studia na vysoké škole byla knihovna lákavou pracovní zkušeností. Historie má totiž ke knihovnictví velmi blízko. Pominu-li fakt, že historik se bez knih zkrátka neobejde, pak je tu ještě jedna zásadní podobnost, a tou je práce s informacemi – rešeršní, kritická a syntetická – a vzdělávací činnost. Historik, stejně jako knihovny, by zkrátka měl svou činností přispět k celistvému poznání okolního světa, a tím pomáhat široké veřejnosti zorientovat se v dnešní informacemi přesycené době.

Tolik tedy k mým pochybnostem, ale vraťme se na začátek. Jak je z následujících řádků patrné, své černé myšlenky jsem nakonec zapudila a rozhodla se, že se z pozice konferenčního a tak trochu i knihovnického nováčka pokusím shrnout své pocity a postřehy z loňských Knihoven současnosti. Mottem 27. ročníku bylo stoleté výročí knihovnického zákona a jubilejním duchem byly prodchnuty i jednotlivé programové bloky. Hned první den však zakončil příspěvek, který zdvíhal prst a připomínal, že odkaz našich předků je něco, co bychom měli rozvíjet, opečovávat a především nespolehat na to, že nás tradice zachrání před budoucností. I když byl obdivuhodný příběh Storyhouse pro některé možná motivující, pro mě je stále představa knihovny bez knih frustrující.

Zahajující raut
konference

Druhý den jsme se již od velkých témat přesunuli k drobnějším a konkrétnějším otázkám, které byly velmi úzce spjaty s knihovnickou praxí. Několik současně probíhajících tematických bloků až po okraj zaplněných desítkami příspěvků, při kterých byl povětšinou značný problém prodrat se přes zájem posluchačů na místo konání, poukázalo na to, že knihovnictví je nesmírně pestré, dynamické a atraktivní a že knihovníci jsou lační nových informací a nezavírají oči před zrychleným časem přinášejícím převratné inovace, a to i přesto, že jsou k novinkám mnohdy skeptičtí. A ono se není vůbec čemu divit, správný knihovník by totiž měl být vždy zdravě konzervativní a zároveň schopný a ochotný se celý život učit.

Vybraná témata pro jednotlivé sekce by se dala velmi snadno zařadit pod jeden z dvou hlavních pilířů, na nichž knihovnictví stojí, a to data management a služby čtenářům a veřejnosti. Již při prvním pohledu na program mi bylo jasné, že nebude jednoduché si mezi příspěvky vybrat a dlouho jsem sestavovala strategický plán, jak toho stihnout co nejvíce. Na jednu stranu mě pochopitelně zajímala regionální historie, kde se přednášející zaměřili na nejrozdílnější výhody i úskalí, které s sebou nese správa regionálních písemných sbírek. Jednotlivá vystoupení v rámci tohoto bloku mě navíc velmi pozitivně překvapila, neboť ukázala, že právě dějiny v tomto malém měřítku lákají širokou veřejnost a že možná právě v jejich výzkumu a popularizaci tkví budoucnost historie jako vědní disciplíny, o jejímž významu se stále přou vědci napříč vědními obory. Regionální historie se totiž jeví jako cesta, jak velké dějiny skrze místní materií přiblížit obyčejnému člověku. A knihovny pak mohou fungovat jako ideální prostor, kde setkávání mezi historiky a veřejností realizovat.

Ovšem neméně přitažlivým jsem shledala i systémové záležitosti otevírající palčivé téma budoucnosti knihovnických systémů a nejrůznější potíže při tvorbě metadat. Poprvé jsem se tak zblízka seznámila s Kohou, do níž jako velký fanoušek open source vkládám sice velké naděje, ale jsem zároveň lehce skeptická. Na druhou stranu

věřím, že po Alephu by bylo zřejmě mnohem strategičtější zvolit systém s otevřeným kódem, než se pokoušet přizpůsobit menší komerční systémy pro potřeby velké knihovny.

I když jsem se snažila uplatnit svůj strategický plán přebíhání mezi sály velmi důsledně, přesto se mi nedařilo dorazit na jednotlivé přednášky včas, a tak jsem odpoledne již na přesuny zcela rezignovala a zůstala výhradně v malé aule. Klíčové projekty českého knihovnictví zde prezentovaly čtyři největší české knihovny. Za knihovnu Akademie věd, jež je naší mateřskou institucí, přednesl Martin Lhoták u nás stále více rezonující termín digital humanities a dokázal, že není, alespoň pro knihovny, jen prázdným pojmem a že právě obrovské množství digitálních dat, které knihovny každým dnem produkují, představuje pro rozvoj tohoto výzkumného směru doslova živnou půdu. Novinkami ve vývoji portálu Knihovny.cz nás provedl Petr Žabička z Moravské zemské knihovny. Ambiciózní plán na vytvoření jednotného a atraktivního knihovního katalogu vzbouzel u některých obdiv a očekávání, u jiných zase nedůvěru a nepochopení. Přesto se zdá, že porodní bolesti již projekt překonal a do budoucna bude svým uživatelům zprostředkovávat knihovní fondy většiny veřejných knihoven skrze službu Získej umožňující doručení doslova až k domovním dveřím.

Už jsou to více než dva roky, co jsem se poprvé dozvěděla, že Městská knihovna v Praze má v plánu katalogizovat beletrii v MARCu 21 podle pravidel RDA. Tehdy mi přišlo neuvěřitelné už jen to, že mají v úmyslu přijmout mezinárodní katalogizační standard v tak rekordním čase, natož pak že chtějí vytvářet katalogizační záznamy všech beletristických novinek pro celou republiku, a to ještě do tří dnů. Včetně anotace, jejíž přítomnost byla do té doby hlavní předností záznamů se siglou ABG001. A tak pro mě bylo velkým překvapením, že se projekt CENTRAL podařilo skutečně realizovat. Do jaké míry budou ostatní knihovny takto připravené záznamy přebírat, ukáže až čas. Co však považuji za zvláště důležité, je, že spolupráce s Národní knihovnou a propracovaný připomínkový

systém by mohl právě v souvislosti s centralizací přispět ke sjednocení mnohdy benevolentně vykládaných pravidel, a tím též ke zkvalitnění katalogizační praxe beletristických děl.

Poslední den konference obrátil náš zrak od budoucnosti zpět do minulosti, ale jen do té míry, aby nám připomněl, že jen ten, kdo zná svou minulost, je schopen vykročit do budoucnosti tím správným směrem. Nepříliš povzbudivé porovnání odpovědí dnešních knihovníků s výsledky knihovnické ankety z roku 1928 potvrdilo, že žijeme ve šťastné době skýtající až nepředstavitelné možnosti, ale že si tuto skutečnost často nejsme schopni uvědomit, natož ji pak naplno využít.

Závěr konference mě však i přesto, že některá má hodnocení možná nevyznívají úplně kladně, utvrdil v přesvědčení, že knihovny mají i v moderní době – a možná zvláště v ní – nezastupitelné místo a že knihovník, nenechá-li se smést přívalovou vlnou informací, ale naopak na ni naskočí a uvědomí si svou roli datového specialisty, bude vyneset na vrchol „informační pyramidy“ coby arbitra i tvůrce. Z konference jsem tak odjížděl s obrovským nadšením i chutí vrátit se do své mateřské knihovny, abych se pustil do práce, jež pro mě má smysl, který jsem si právě v Olomouci připomněla.

Konferenci Knihovny současnosti 2019 jsem navštívil ve dnech 11. 9. a 12. 9. a zúčastnil jsem se části Infobox, během které na sebe v rychlém sledu navazují krátké přednášky na různá témata. Kromě mě již známých a skvělých projektů, jako jsou Obálky knih či Webarchiv, mě zaujalo několik vystoupení, o kterých bych se zde rád zmínil.

Mgr. Lenka Maixnerová z Národní lékařské knihovny ve svém příspěvku představila nový portál MedLike²⁰, jehož cílem je zajistit všem přístup k důvěryhodným informacím o zdraví a nemocech.

Jeho obsah vytvářejí pracovníci Národní lékařské knihovny společně s lékařskými odborníky tak, aby mohli podat spolehlivé informace ohledně nemocí, léčiv, diagnostických a terapeutických metod apod. Hlavní motivací ke vzniku tohoto portálu bylo množství podvodných webů šířící nepotvrzené či přímo lživé informace z oblasti medicíny za účelem prodeje pochybných léčiv. Tento projekt má podle mě velký smysl, přesahuje svým významem svět knihovnictví a přispívá k boji proti dezinformacím, o kterém se ještě zmíním.

Zajímavý příspěvek přednesla také Mgr. Karolína Podloucká (Knihovna Akademie věd ČR), která přiblížila účastníkům aktivity Akademie věd v oblasti Open Science. Především upozornila na ASEP²¹, což je databáze Akademie věd ČR sloužící ke zpracování a uchování informací o publikačních výstupech vědeckých pracovníků jednotlivých ústavů AV ČR. Jedná se o bibliografickou databázi, která však již obsahuje i značné množství volně přístupných fulltextů. Do databáze přispívají všechny ústavy AV ČR, informace vkládají povinně sami autoři. Dále upozornila na mezinárodní databázi Zenodo²², která v podobném duchu shromažďuje vědecké výstupy z celé Evropy. Kromě volně přístupných bibliografických dat obsahuje také fulltexty, programy či videa.

Bc. Michal Záviška z Národní lékařské knihovny přispěl zajímavou přednáškou na téma tvorba jmenných autorit v době RDA

ZÁŘÍ ZASE V OLOMOUCI

Mgr. Martin Král,
Knihovna Policejní
akademie ČR

20/ www.medvik.cz/medlike
21/ www.lib.cas.cz/asep
22/ <https://zenodo.org>

a GDPR, ve které se zabýval novým pohledem uživatelů i knihovníků na tvorbu jmenných autorit. GDPR přineslo zásadní změnu ve vnímání osobních údajů, což se nevyhnulo ani katalogizátorům zpracovávajícím jmenné autority. Bc. Michal Záviška zdůraznil, jak je důležité vytvářet jmenné autority na základě spolehlivých údajů, ať se to týká správně napsaného jména autora, jeho životních dat, či jeho tvorby. Nově se ovšem množí žádosti autorů o vymazání části či celých jejich autorit v knihovnických databázích. Především žádají vymazání data narození či nechtějí být uvedeni jako autoři některých svých prací. Dle Bc. Závišky GDPR nenařizuje přestat informovat o autorství či datech autorů, to by totiž způsobilo naprostý chaos v knihovním i vědeckém světě. Stejně jako GDPR nenařizuje stažení seznamů pracovníků a jejich kontaktů z webů institucí, což se v poslední době často děje a ztěžuje komunikaci. Tyto požadavky autorů by se neměly řešit individuálně, ovšem v kooperaci s Oddělením národních jmenných autorit Národní knihovny ČR (vedoucí PhDr. Zdeněk Bartl).

Velmi zajímavá byla přednáška prof. Andrew Lasse (Mont Holyoke College, USA), který se zamýšlel především nad funkcí knihoven v současnosti a budoucnosti. Dle jeho názoru by se knihovny měly mnohem více zapojit do politického vývoje společnosti. Jejich hlavní činnost do budoucna vidí v boji proti dezinformacím a fake news, na které mají být knihovny schopné reagovat kvalitními a ověřenými informacemi ze svých fondů a databází. Dezinformační kampaně šířené po sítích vidí prof. Lass jako hlavní nebezpečí pro demokracii v dnešním světě. Západní společnost nyní zažívá krizi autorit, kdy již není nikdo, kdo by měl důvěru společnosti a mohl dezinformace a fake news vyvracet.

Knihovny by dle názoru prof. Andrew Lasse mohly v budoucnu dělat jakousi supervizi informací, které by byly schopné ověřovat či dementovat. Tento příspěvek strhl zajímavou diskusi jak o vzdělávání dnešní společnosti, tak o stavu dnešních knihoven a o jejich možnostech. Osobně si dovedu onen souboj knihovníků s dezinformacemi

formacemi přestavit až po plné automatizaci či robotizaci, která by z jejich beder sejmula každodenní starosti o výpůjčky, katalogizaci, revizi, přesuny fondů atd.

Přednášející
posledního dne

NEJVĚTŠÍ OTEVŘENÁ PLATFORMA PRO KNIHOVNY ČR

**Knihovny se mění, buďte
s tou změnou – staňte se členem**

SDRUŽENÍ KNIHOVEN ČR – LEADER ČESKÉHO KNIHOVNICTVÍ

- zastupuje knihovny na celonárodní úrovni ve vztahu ke státní správě i vzdělávacím institucím
- propojuje knihovnickou a neknihovnickou veřejnost
- pořádá odborné akce
- diskutuje, spojuje, pomáhá

**SDRUŽENÍ KNIHOVEN
ČESKÉ REPUBLIKY
V ROCE 2019:
ROČENKA**

Redaktor Veronika Chruščová

Jazyková korektura Jaroslava Bednářová

Grafická úprava Jan Bouček, TYPO+

Foto Milan Říský, Martina Košanová, Blanka Konvalinková,

Dana Petrádesová, Eva Měřínská, Archiv SDRUK

Vydavatel Sdružení knihoven ČR

Vyšlo v Praze v roce 2020

ISBN 978-80-86249-90-2